Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Cahier 2015-13

Strafrechtelijke recidive bij plegers van huiselijk geweld

Ontwikkeling in de terugval en lange termijn-effect Wet tijdelijk huisverbod

D.L. Alberda
C. Boonmann
B.S.J. Wartna

Cahier
De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.
Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl

Inhoud

Afkortingen — 5

Samenvatting — 7

1 Inleiding — 11
1.1 Recidiveonderzoek huiselijk geweld — 11
1.2 Wet tijdelijk huisverbod — 13
1.3 Huidig onderzoek — 13

2 Methode van onderzoek — 15
2.1 Formatie onderzoeksgroepen — 15
2.2 Dataverzameling effectmeting Wet tijdelijk huisverbod — 17
2.3 Het meten van recidive — 17
2.4 Statistische analyses — 20

3 Resultaten — 23
3.1 Huiselijk-geweldplegers op OM-niveau — 23
3.1.1 Persoons- en zaakkenmerken — 23
3.1.2 Recidive — 28
3.1.3 Recidive in subgroepen van daders — 29
3.1.4 Ontwikkeling in de tijd — 32
3.2 Recidiveonderzoek Wet tijdelijk huisverbod — 34
3.2.1 Vergelijkbaarheid interventie- en controlegroep — 34
3.2.2 Recidive in de interventie- en de controlegroep — 36
3.2.3 Effectschatting huisverbod — 37

4 Conclusie en discussie — 39

Summary — 45

Literatuur — 49

Bijlagen
1 Begeleidingscommissie WODC-Recidivemonitor — 51
2 Klankbordgroep — 53
3 Overzicht wetsartikelen huiselijk geweld — 55
4 Algemene recidive uitgesplitst naar achtergrondkenmerken — 59
5 Multivariate analyse Wet tijdelijk huisverbod — 61
6 Bijkomende delicten in HG-zaken afgedaan in 2007-2011 — 63

Afkortingen

AMK	Advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (tegenwoordig: Veilig Thuis)
ASHG	Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld
BJz	Bureau Jeugdzorg
BVH	Basis Voorziening Handhaving
DJJ	Directie Justitieel Jeugdbeleid
HG-pleger	Pleger van huiselijk geweld
HG-verdachte	Verdachte van huiselijk geweld
HG-zaak	Strafzaak rond huiselijk geweld
JDS	Justitieel Documentatiesysteem
JustID	Justitiële Informatiedienst
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
REPRIS	Recidiveprevalentie Informatiesysteem
RiHG	Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld (tegenwoordig: Veilig Thuis)
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Wth	Wet tijdelijk huisverbod

Samenvatting

Huiselijk geweld is een groot maatschappelijk probleem. Uit zelfrapportage-onderzoek blijkt dat 45% van de Nederlandse bevolking ooit slachtoffer was van dit delict. Om het fenomeen aan te pakken werd tussen 2002 en 2008 het interdepartementale beleidsprogramma *Privé Geweld – Publieke Zaak* uitgevoerd. Dit werd tussentijds verlengd tot 2011 (Ministerie van Justitie, 2002, 2008[1]). Belangrijkste doel was om de ernst en omvang van huiselijk geweld te doen verminderen.
In 2013 deed het WODC voor het eerst onderzoek naar de recidive van plegers van huiselijk geweld. Het ging om personen die in de periode 2007-2009 werden vervolgd. Sinds enkele jaren kan een verdachte van huiselijk geweld bij een incident op last van de burgemeester maximaal 28 dagen uit huis worden geplaatst. Dit om verdere escalatie te voorkomen en een begin te maken met hulpverlening aan verdachte en slachtoffer. Onderzoek- en adviesbureau Regioplan voerde onderzoek uit naar de effecten van de uithuisplaatsingen in het kader van de *Wet tijdelijk huisverbod* (Wth) en vond aanwijzingen dat de recidive in de maanden na het incident bij uithuisgeplaatsten lager was dan in een controlegroep van huiselijk-geweldplegers (HG-plegers) zonder huisverbod (De Vaan et al., 2013[2]).
Dit rapport bespreekt de resultaten van een vervolg op het onderzoek van De Vaan en collega's, maar bevat ook een update van de recidivecijfers in de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld. Regioplan hanteerde een relatief korte follow-upperiode en gebruikte gegevens van de politie om de recidive te meten. In dit onderzoek wordt de meting gebaseerd op gegevens opgenomen in de justitiële documentatie en worden alle HG-plegers minimaal twee jaar gevolgd.

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de WODC-Recidivemonitor en heeft betrekking op de terugval van personen die tussen 2007 en 2011 het delict pleegden. De gegevens zijn afkomstig uit de OBJD, een gepseudonimiseerde versie van de justitiële documentatie. De recidive wordt berekend aan de hand van vier criteria: algemene recidive (elk nieuw misdrijf), ernstige recidive (misdrijven met een strafdreiging van vier jaar of meer), zeer ernstige recidive (een strafdreiging van acht jaar of meer) en speciale recidive, hier gedefinieerd als een nieuwe strafzaak naar aanleiding van huiselijk geweld. De dadergroep is als voorheen geselecteerd aan de hand van het OBJD-veld 'maatschappelijke classificatie'. Uit eerder onderzoek bleek dat zo'n 80% van de vervolgde plegers van huiselijk geweld via dit veld te identificeren is.
Voor de effectmeting Wth is naast OBJD-gegevens gebruik gemaakt van gegevens die zijn vergaard door De Vaan et al. (2013). De meting heeft betrekking op een steekproef van circa 100 uithuisgeplaatsen en evenveel HG-plegers die, om uiteenlopende redenen, niet uit huis werden geplaatst (d.i. de 'controlegroep'). Om het

[1] Ministerie van Justitie (2002). *Privé geweld – Publieke zaak: Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
Ministerie van Justitie (2008). *Plan van aanpak Huiselijk Geweld tot 2011: 'De volgende fase'.* Den Haag: Ministerie van Justitie.

[2] Vaan, K.B.M. de, Timmermans, M., & Homburg, G.H.J. (2013). *Effectief uit huis geplaatst? Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod*. Amsterdam: Regioplan.

effect van de uithuisplaatsingen te meten is gebruik gemaakt van een quasi-experimenteel design. Bij het vergelijken van de recidive in beide groepen zal rekening worden gehouden met onderlinge verschillen in achtergrondkenmerken waarvan bekend is dat zij samenhangen met de kans op recidive.

Belangrijkste resultaten

Jaarlijks worden 6.000 tot 8.000 personen vervolgd vanwege het plegen van huiselijk geweld. De meerderheid van de strafzaken handelen om eenvoudige mishandeling (68%-73%), gevolgd door bedreiging (17%-19%). Psychisch geweld kwam met 2% zeer weinig voor in de registratie van justitie en ook de prevalentie van seksueel geweld lijkt laag. Meer dan 9 van de 10 daders zijn van het mannelijk geslacht. Ze zijn gemiddeld 35 jaar oud. Ruim 70% van de daders is voorafgaand aan de uitgangszaak al eerder met justitie in aanraking geweest. Gemiddeld had men al vijf eerdere justitiecontacten, het eerste vond plaats rond het 25e levensjaar. Oneven-redig veel zaken deden zich voor in de arrondissementen Den Haag, Amsterdam en Rotterdam. De meest voorkomende afdoening was een werkstraf.

De huidige onderzoeksgroep vormt een select gedeelte van de totale populatie van HG-plegers. Lang niet alle incidenten worden onder de aandacht van het OM gebracht, dat hangt af van de ernst en de bewijsbaarheid van het gepleegde delict. Om deze redenen is er sprake van een ondervertegenwoordiging van psychische vormen van huiselijk geweld en bevat de onderzoekspopulatie relatief veel mannelijke daders (zij brengen vaker, ernstig fysiek letsel toe) van Nederlandse afkomst (in niet-Westerse bevolkingsgroepen is de meldingsbereidheid lager). Zedendelicten en gevallen van kindermishandeling komen weinig voor in de registratie. Zij worden vaak onder een andere noemer dan ‘huiselijk geweld’ in de justitiesystemen geregistreerd.

Inzoomend op de strafrechtelijke recidive van de vervolgde HG-plegers, blijkt dat het percentage 2-jarige algemene recidive gedurende de onderzoeksperiode is afgenomen van 37,2% in 2007 naar 33,2% in 2011. Alleen in het laatste jaar van het onderzoek, 2011, was een lichte toename van de prevalentie van recidive te zien. De cijfers zijn gecorrigeerd voor verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders. Zij geven met andere woorden de netto-ontwikkeling in de terugval van de onderzoekspopulatie weer.

Naast een recidivemeting onder de vervolgde HG-plegers biedt dit rapport een effectmeting van de Wet tijdelijk huisverbod. Uit de resultaten blijkt dat de groep die uit huis werd geplaatst in de daarop volgende jaren géén lagere recidive vertoonde dan de controlegroep van HG-plegers zonder huisverbod. Bij deze vergelijking is rekening gehouden met onderlinge verschillen op een aantal achtergrondkenmerken. Eerder onderzoek onder dezelfde groepen wees een verschil uit ten gunste van het huisverbod, maar dit kon in het huidige onderzoek dus niet worden gerepliceerd.

Conclusie en discussie

Het is lastig te bepalen wat de precieze oorzaak is geweest van de geconstateerde daling van de recidive onder vervolgde HG-plegers. Mogelijk is de daderpopulatie in meer opzichten van samenstelling veranderd en konden we daar niet voor corrige-

ren. Het zou ook kunnen dat het dadergerichte beleid op het terrein van huiselijk geweld zijn vruchten heeft afgeworpen. Met maatregelen als de ontwikkeling van standaardscreeningsinstrumenten, de versterking van het aanbod van gedragsinterventies en hulpverlening, verbetering van de nazorg en de Wet tijdelijk huisverbod is er in de achterliggende jaren veel gebeurd. Met hetzelfde justitiebeleid is tegelijkertijd een betere signalering van gevallen van huiselijk geweld nagestreefd, de aandacht voor dit delict is sterk toegenomen. Dat maakt het des te opmerkelijker dat de recidivecijfers in deze populatie zijn gedaald. Aan de andere kant, bijna alle sectoren van de strafrechtspleging laten de laatste jaren een afname van de recidive zien (Wartna et al., 2014[3]). Het kan dus ook zijn dat het onderzoeksresultaat meer algemene oorzaken heeft.

Via een quasi-experimenteel design is aanvullend onderzocht of uithuisplaatsingen uitgevoerd in het kader van de Wet tijdelijk huisverbod, van invloed zijn geweest op de latere recidive van personen verdacht van het plegen van huiselijk geweld. Dat effect kon niet worden vastgesteld; er was geen significant verschil met een controlegroep in de periode van twee jaar volgend op het incident. Een uithuisplaatsing is primair bedoeld om rust te creëren in een crisissituatie. In de praktijk vormt het vaak het startpunt van een zorgtraject waarin de verdachte en het slachtoffer hulp krijgen aangeboden. In onze data zien we dat de HG-plegers die een tijdelijk huisverbod kregen opgelegd veel vaker in een traject van hulpverlening terecht kwamen dan de HG-plegers in de controlegroep. We zien echter ook dat de uithuisgeplaatsten in verreweg de meeste gevallen alsnog strafrechtelijk werden vervolgd. Het zou kunnen dat de vervolging het zorgtraject en de hulpverlening in de weg heeft gezeten en dat daarom een effect op de latere recidive is uitgebleven.
Daarbij speelt ook een rol dat de huisverboden veelal zijn ingezet bij daders met een rijk strafrechtelijk verleden, zo blijkt althans uit onze onderzoeksgegevens. Dat is misschien niet de groep waarbij een effect op de latere recidive mag worden verwacht. Een tijdelijke uithuisplaatsing is een probaat middel om in te grijpen in een crisissituatie. Zo kan de onmiddellijke dreiging van verder huiselijk geweld worden afgewend. Om ook het recidivegevaar op langere termijn te reduceren kan het huisverbod wellicht beter worden ingezet bij personen die nog niet eerder in aanraking zijn gekomen met justitie. Nader onderzoek onder een grotere en meer diverse groep van uithuisgeplaatsten zou dat kunnen uitwijzen. Kandidaten voor het huisverbod kunnen via gevalideerde risicotaxatieinstrumenten als het RiHG, B-Safer of het triage-instrument 'veilig thuis' worden gescreend, zodat onderscheid kan worden gemaakt tussen personen bij wie het huisverbod alleen als noodmaatregel wordt ingezet en de groep waarbij daarnaast ook gerichte gedragsverandering wordt nagestreefd.

[3] Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Verweij, S., Timmermans, M., Witvliet, M., & Homburg, G.H.J. (2014). *Terugval in recidive: Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010*. Den Haag: WODC. Cahier 2014-16.

1 Inleiding

Huiselijk geweld is een groot maatschappelijk probleem. Jaarlijks worden naar schatting tussen de 100.000 en 110.000 personen verdacht van het plegen van huiselijk geweld. Cijfers over het aantal slachtoffers van huiselijk geweld lopen sterk uiteen: van 160.000 à 200.000 per jaar op basis van statistische inferenties (Van der Heijden, Cruyff & Van Gils, 2009) tot maar liefst één miljoen op basis van extrapolatie van enquêtegegevens uit een bevolkingsonderzoek (Ferwerda & Hardeman, 2013). Huiselijk geweld is geweld gepleegd door iemand uit de kring rondom het slachtoffer die wordt gevormd door (ex)-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. De term heeft geen betrekking op de locatie van het geweld, maar op de relatie tussen de dader en het slachtoffer. Het geweld kan zowel fysiek, seksueel als psychisch van aard zijn en kan zich richten op mannen en vrouwen van alle leeftijden: kinderen, volwassenen en ouderen (Van Dijk, Flight, Oppenhuis, & Duesmann, 1997; Movisie, 2011; Van der Veen & Bogaerts, 2010).

Eind vorige eeuw verscheen het rapport *Huiselijk geweld. Aard, omvang en hulpverlening.* (Van Dijk et al. 1997). Het rapport bracht aan het licht dat 45% van de Nederlandse bevolking ooit slachtoffer is geweest van huiselijk geweld, met soms ernstige problemen als gevolg, zoals verminderd zelfvertrouwen, angstgevoelens of problemen met intimiteit of seksualiteit. Om het probleem van huiselijk geweld aan te pakken werd tussen 2002 en 2008 een interdepartementaal beleidsprogramma uitgevoerd met de titel: *Privé Geweld – Publieke Zaak* (Ministerie van Justitie, 2002, 2008). De looptijd werd tussentijds verlengd tot 2011. Belangrijkste doel van het programma was om de ernst en omvang van huiselijk geweld te doen verminderen. Door de jaren heen zijn de accenten binnen het programma verschoven: van bewustwording van het probleem via normstelling - huiselijk geweld wordt in de huidige maatschappij niet getolereerd - en verbetering van de ketensamenwerking, naar passende zorg en hulpverlening voor slachtoffers én daders. In de laatste fase van het programma (2008-2011) lag het accent vooral op het terugdringen van de recidive onder plegers van huiselijk geweld (Jongebreur, Lindenberg, & Plaisier, 2011; Ministerie van Justitie, 2008). Men beoogde dit te bereiken door middel van signalering en een gerichte daderaanpak. De invoering van de 'Wet tijdelijk huisverbod' (Wth) maakte daar onderdeel van uit.

1.1 Recidiveonderzoek huiselijk geweld

De Recidivemonitor van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is een langlopend onderzoeksproject waarin op een gestandaardiseerde wijze recidivemetingen worden uitgevoerd onder zo goed als alle Nederlandse justitiabelen. Diverse onderzoeksgroepen worden gevolgd, waaronder ex-gedetineerden, reclasseringscliënten en pupillen van justitiële jeugdinrichtingen (Wartna et al., 2012). Om meer inzicht te krijgen in de recidive van plegers van huiselijk geweld heeft de voormalige Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie het WODC gevraagd deze dadergroep onder te brengen in de Recidivemonitor.
De Recidivemonitor maakt gebruik van gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Dit is een versleutelde kopie van het justitiële documentatiesysteem. Op basis van dit bestand kunnen enkel uitspraken worden gedaan over daders die zijn opgespoord en werden vervolgd (Wartna, Blom,

& Tollenaar, 2011). Het recidiveonderzoek van het WODC richt zich met andere woorden op een beperkte groep van plegers van huiselijk geweld: de groep waarvan het delictgedrag onder de aandacht werd gebracht van het Openbaar Ministerie (OM). De OBJD brengt van deze groep de zogeheten *strafrechtelijke* recidive in kaart. Alleen als de dader opnieuw in aanraking komt met justitie, wordt zijn of haar zaak als recidive in het onderzoek meegenomen.
Huiselijk geweld is niet een delict waar een apart wetsartikel voor bestaat. In de OBJD moet het vóórkomen van het delict worden afgeleid uit aanvullende delictomschrijvingen. In 2011 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd waaruit bleek dat vanaf 2007 bijna 80% van de daders met een justitiecontact naar aanleiding van huiselijk geweld, aan de hand van de OBJD kan worden geïdentificeerd (Alberda, 2011). Extra analyses toonden aan dat de groep die in de OBJD werd aangetroffen, qua recidiverisico representatief is voor de gehele populatie van veroordeelde huiselijk-geweldplegers (HG-plegers). We mogen dus stellen dat hoewel de OBJD niet alle relevante gevallen omvat er op basis van dit bronbestand wel betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan over de strafrechtelijke recidive in dat deel van de plegers van huiselijk geweld dat met justitie in aanraking komt.
In opvolging van de haalbaarheidsstudie verscheen in 2013 het eerste rapport met recidivecijfers (Alberda & Wartna, 2013). Het ging om plegers van huiselijk geweld die in de periode 2007-2009 werden vervolgd en bestraft.[4] Eén op de drie bleek binnen twee jaar in algemene zin te hebben gerecidiveerd, dat wil zeggen bleek twee jaar na de uitgangszaak een nieuw justitiecontact te hebben naar aanleiding van het plegen van een nieuw misdrijf. Eén op de twaalf onderzochte daders had in dezelfde periode een nieuwe strafzaak naar aanleiding van huiselijk geweld. Dat is hoger dan onder vervolgde geweldplegers in het algemeen. Zie figuur 1.

Figuur 1 Prevalentie van 2-jarige algemene, ernstige, zeer ernstige recidive en recidive met huiselijk geweld onder plegers van huiselijk geweld vervolgd in 2009 en onder vervolgde geweldplegers in het algemeen

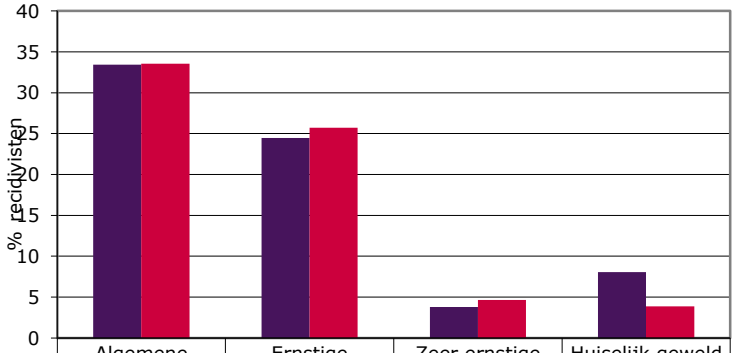

	Algemene recidive	Ernstige recidive*	Zeer ernstige recidive*	Huiselijk geweld recidive*
Huiselijk geweldplegers (N=7.030)	33,4	24,5	3,8	8,1
Geweldplegers (N=32.609)	33,6	25,7	4,6	3,9

* p<0,01; ES<0,1

Bron: Alberda & Wartna, 2013; p. 9.

[4] In dit rapport verstaan wij onder een vervolgde dader een persoon met een 'geldig' justitiecontact naar aanleiding van een misdrijf. Met 'geldig' wordt bedoeld: de bijbehorende strafzaak is afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots maar exclusief technische sepots) of geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter.

1.2 Wet tijdelijk huisverbod

Een van de elementen van de dadergerichte aanpak van huiselijk geweld was de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod (Wth). Deze trad op 1 januari 2009 in werking (*Staatsblad*, 2008, nr. 421, nr. 484). Sindsdien worden er per jaar in Nederland een paar duizend huisverboden opgelegd. Met een tijdelijk huisverbod kan een verdachte bij een (dreigend) geval van huiselijk geweld op last van de burgemeester 10 dagen uit huis worden geplaatst. Deze termijn kan worden verlengd tot maximaal 28 dagen. De uithuisplaatsing is een bestuursrechtelijke maatregel, die wordt toegepast bij huiselijk geweld of de dreiging van huiselijk geweld. Met het huisverbod wordt beoogd verdere escalatie van de noodsituatie te voorkomen. Tijdens het huisverbod krijgen zowel het slachtoffer als de verdachte hulp aangeboden.
De Wth stelt dat er binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de Wet verslag moet worden gedaan aan de Staten-Generaal over de doeltreffendheid en het effect in de praktijk. Onderzoek- en adviesbureau Regioplan heeft een evaluatie verricht (De Vaan, Timmermans & Homburg, 2013). Om één aspect van de effectiviteit van de Wet te toetsen, werd de recidive van verdachten van huiselijk geweld (HG-verdachten) met en zonder huisverbod met elkaar vergeleken. De meting van Regioplan vond plaats op basis van gegevens geregistreerd bij de politie. Na het formeren van de onderzoeksgroepen bleek de interventiegroep (de groep met een huisverbod) niet in alle opzichten vergelijkbaar met de controlegroep (de HG-verdachten zonder huisverbod). Op een aantal punten bleken de personen in de interventiegroep vooraf al een hoger recidiverisico te hebben dan de personen in de controlegroep. Zo bestond de interventiegroep in tegenstelling tot de controlegroep zo goed als alleen uit mannen. Vaker dan de personen in de controlegroep waren zij al bekend bij de politie en ze waren in het verleden ook al vaker aangehouden.
De interventiegroep had a priori dus een zwaarder profiel dan de controlegroep (De Vaan et al., 2013). Nochtans vonden de onderzoekers van Regioplan enige aanwijzingen dat de recidive bij de uithuisgeplaatsten lager was dan in de groep zonder huisverbod. Het verschil betrof de huiselijk geweld-recidive in de periode tussen één en anderhalf jaar na de uitgangszaak. Het gemeten verschil was niet statistisch significant, maar bevond zich wel op trendniveau, dat wil zeggen had een p-waarde tussen 0,05 en 0,10. Het gemiddeld *aantal* nieuwe huiselijk geweldsincidenten bleek wel significant lager in de interventiegroep dan in de controlegroep (De Vaan et al., 2013).
De evaluatie van Regioplan schetst de stand van zaken in de periode direct volgend op het incident waarbij sprake was van huiselijk geweld. In deze periode vond voor de personen in de interventiegroep het huisverbod plaats en de hulpverlening die daar in de meeste gevallen mee gepaard ging. Om na te gaan of het eventuele effect van het huisverbod op de terugval langer aanhoudt, is door het WODC een vergelijkend recidiveonderzoek uitgevoerd volgens de aanpak van de Recidivemonitor. De Recidivemonitor hanteert een minimum follow-up periode van twee jaar en maakt gebruik van gegevens opgeslagen in de justitiële documentatie. Zo kan worden nagegaan of personen die opnieuw in aanraking kwamen met de politie uiteindelijk ook door justitie strafrechtelijk werden vervolgd.

1.3 Huidig onderzoek

In dit rapport wordt in vervolg op het onderzoek van Alberda en Wartna (2013) de verdere ontwikkeling beschreven van de strafrechtelijke recidive in de landelijke populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld. Het gaat om de groep ver-

volgd in de jaren 2007 tot en met 2011. Ten opzichte van de vorige rapportage zijn dus twee nieuwe cohorten aan het recidiveonderzoek toegevoegd. Naast de voortzetting van de monitor wordt onderzocht welk effect de uithuisplaatsingen uitgevoerd in het kader van de Wet tijdelijk huisverbod hebben gehad op het niveau van de strafrechtelijke recidive van verdachten van huiselijk geweld. Dit onderdeel ligt in het verlengde van het eerdergenoemde onderzoek van Regioplan (De Vaan et al., 2013), maar volgt een andere methode. De meting is niet op politie- maar op justitiegegevens gebaseerd. Per onderdeel luiden de onderzoeksvragen als volgt:

Recidivemeting HG-plegers vervolgd door het OM:
1 Hoe ziet de groep er uit?
2 Wat is het recidivebeeld in deze groep: welk deel kwam na de uitgangszaak opnieuw in aanraking met justitie?
3 Wat is de ontwikkeling van de strafrechtelijke recidive van vervolgde plegers van huiselijk geweld door de jaren heen, rekening houdend met verschuivingen in hun achtergronden?

Effectmeting Wet tijdelijk huisverbod:
1 Welke kenmerken hebben verdachten van huiselijk geweld die een huisverbod kregen opgelegd (de interventiegroep)? En in hoeverre verschillen zij van verdachten van huiselijk geweld die niet te maken kregen met een huisverbod (controlegroep)?
2 Wat is het recidivebeeld in beide groepen: welk deel van HG-verdachten kwam na het incident voor een nieuw feit in aanraking met justitie?
3 Wat is het effect van de uithuisplaatsingen die kaderen binnen de Wth op het niveau van de strafrechtelijke recidive?

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de gehanteerde methoden van onderzoek. Hoofdstuk 3 bevat een bespreking van de resultaten. De conclusies en discussie ten slotte, komen in hoofdstuk 4 aan bod.

2 Methode van onderzoek

Dit hoofdstuk bevat een weergave van de methode van onderzoek. In paragraaf 2.1 wordt beschreven hoe de onderzoeksgroepen werden samengesteld voor (a) het voortgezette recidiveonderzoek onder vervolgde plegers van huiselijk geweld en (b) de effectmeting Wth. Paragraaf 2.2 behandelt de dataverzameling die voor de effectmeting is uitgevoerd. In 2.3 lichten we verder toe hoe de recidive is gemeten. Paragraaf 2.4 geeft de gebruikte statistische analyses weer.

2.1 Formatie onderzoeksgroepen

Vervolgde plegers van huiselijk geweld
Naast informatie over de overtreden wetsartikelen bevat de OBJD een veld 'maatschappelijke classificatie'. Dit veld wordt in de strafketen gebruikt om extra informatie te geven over het gepleegde delict. De onderzoeksgroep van de Recidivemonitor is aan de hand van dit veld geselecteerd. Als dit veld de code 'huiselijk geweld' bevat wordt de betrokken verdachte geselecteerd.[5]
Deze ronde gaat het om plegers van huiselijk geweld van wie de strafzaak tussen 2007 en 2011 is afgedaan. Het jaar 2007 is als startpunt genomen omdat vanaf dat jaar daders betrouwbaar geïdentificeerd kunnen worden met behulp van de maatschappelijk classificatie; 2011 is – voor nu – het laatste jaar van onderzoek. Omdat het enige tijd duurt voordat strafzaken zijn ingeschreven in de registratie-systemen van justitie, is de groep bestraft in dat jaar het laatste cohort waarover bij het opmaken van dit rapport minimaal de 2-jarige recidive kon worden berekend.
Omdat een deel van de onderzoekspopulatie recidiveert, kunnen daders in meer dan één jaarcohort voorkomen. In totaal bestaat de onderzoeksgroep van vervolgde plegers van huiselijk geweld over de jaren 2007-2011 uit 29.715 unieke personen. Dat lijkt veel en voor onderzoeksdoeleinden is het ook meer dan voldoende, maar men moet zich realiseren dat de huidige onderzoeksgroep slechts een klein deel vormt van de totale populatie van HG-plegers in Nederland. Lang niet alle personen die als dader betrokken zijn bij een incident op dit vlak, zien we terug op OM-niveau.
Ferwerda en Hardeman (2013) schatten het *dark number* van huiselijk geweld in 2010 op 80%. Dit zou betekenen dat slechts één op de vijf incidenten ter kennis komt van de autoriteiten. Figuur 2 geeft enkele statistieken over het jaar 2011 weer. Het gaat om gevallen van huiselijk geweld op het niveau van politie en justitie. We zien dat de aantallen verder in de keten snel teruglopen. Een kleine minderheid van de geregistreerde incidenten dringt door tot de laatste schakel. Nu is het niet zo dat de verhoudingen tussen de aantallen in de figuur elk jaar dezelfde zijn. Het percentage van de gepleegde delicten dat aan de politie wordt gemeld of waarover officieel aangifte wordt gedaan, fluctueert en hetzelfde geldt voor het aandeel van de aangiften dat tot aanhouding van een verdachte leidt en het percentage van de zaken dat door de politie wordt doorgestuurd naar het OM.

[5] Bijlage 3 geeft een overzicht van de wetsartikelen waarbij code 'huiselijk geweld' kan voorkomen.

Figuur 2 Huiselijk geweld in de strafrechtketen van 2011

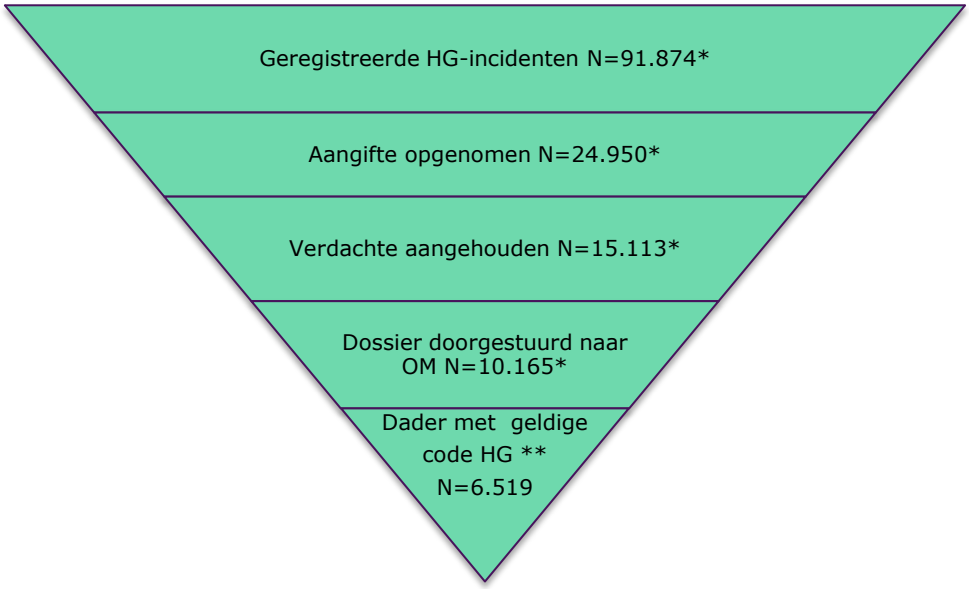

* Bureau Beke, 2013.

** Exclusief dubbeltellingen in het geval van voegingen en zonder technische sepots of niet schuldigverklaringen.

Het is dus niet eenvoudig om aan te geven welk deel van de totale daderpopulatie met het huidige onderzoek wordt afgedekt. Vermoedelijk is het wel zo dat de personen in dit onderzoek globaal gesproken het zwaardere segment vormen van deze populatie. We mogen immers aannemen dat plegers van ernstige en structurele vormen van huiselijk geweld over het algemeen genomen een grotere kans hebben te worden vervolgd dan plegers van relatief lichte of incidentele vormen van huiselijk geweld. Tegelijkertijd weten we dat dit laatste zeker niet in alle gevallen opgaat. Uit onderzoek is bekend dat sommige zeer ernstige vormen van huiselijk geweld niet of pas laat bij de politie worden aangemeld. Het gaat hier dan doorgaans om 'intimate terrorism', waarbij daders hun partner nauwlettend in de gaten houden en verbieden met anderen om te gaan. Als het al gebeurt, duurt het duurt vaak lang voordat de slachtoffers van deze vorm van huiselijk geweld hulp zoeken (Van der Veen & Bogaerts, 2010).[6]

Wet tijdelijk huisverbod – uithuisgeplaatsten en controlegroep

De onderzoeksgroepen voor de effectmeting van de Wet tijdelijk huisverbod zijn dezelfde als de onderzoeksgroepen in de evaluatie van Regioplan (De Vaan et al., 2013). Om tot deze groepen te komen trok Regioplan in zeven gemeentes een steekproef: Amsterdam, Apeldoorn, Emmen, Enschede, Leeuwarden, Leiden en Rotterdam. De keuze viel op deze gemeenten, omdat zij eerder betrokken waren bij een landelijke procesevaluatie (zie Schreijenberg et al., 2010). Per gemeente werden *at random* vijftien HG-verdachten geselecteerd die in 2011 een huisverbod kregen opgelegd en vijftien tegenhangers die in datzelfde jaar géén huisverbod kregen. Voor de controlegroep is getracht personen zonder huisverbod te vinden met een vergelijkbare casuïstiek. Dat bleek echter niet haalbaar te zijn. De controle-

[6] We richten ons in dit recidiveonderzoek op erkende en vervolgde daders, maar uit het onderzoek van Van der Veen en Bogaerts (2010) blijkt bovendien dat er bij huiselijk geweld vaak sprake is van 'gedeeld daderschap'. De betrokkenen beschuldigen elkaar.

groep was uiteindelijk in een aantal opzichten minder zwaar dan de groep met een huisverbod (De Vaan et al., 2013). In totaal bestaat de interventiegroep uit 105 personen en de controlegroep uit 104. Van deze personen zijn uit de OBJD gegevens geëxtraheerd over de periode voor en na het uitgangsdelict.

2.2 Dataverzameling effectmeting Wet tijdelijk huisverbod

Voor de effectmeting Wth wordt naast de OBJD-gegevens gebruik gemaakt van gegevens die zijn vergaard door De Vaan et al. (2013). De dataverzameling voor dit onderzoek bestond indertijd uit twee fases. In de maanden na de steekproeftrekking werden processen-verbaal en afnames van een risicotaxatie-instrument verzameld en werden intakeverslagen en plannen van aanpak van de hulpverleningsinstanties bestudeerd. Wanneer een huisverbod wordt overwogen neemt de politie bij de verdachte het risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) af. Dit instrument schat het risico op hernieuwd huiselijk geweld en verkent de situatie op een aantal vaste onderdelen: antecedenten en eerdere incidenten, mate van aanspreekbaarheid van de dader, alcohol/drugs gebruik, het verloop van het (gewelds)incident en de gezinsachtergronden. Bij het laatste onderdeel wordt doorgevraagd naar spanningen vanwege werk, financiën, familie- of relatieproblemen en sociaal isolement (Kuppens & Beke, 2008).

De tweede fase van de dataverzameling vond plaats vanaf najaar 2012 en duurde voort tot april 2013. Met behulp van de betrokken hulpverleningsinstanties werd – indien van toepassing – het zorgtraject in kaart gebracht. Bijna alle respondenten uit de interventiegroep hebben in het verlengde van het huisverbod een zorgtraject doorlopen. In de controlegroep kreeg slechts een minderheid – 18 van de 104 personen - hulpverlening aangeboden. Bij de politie zijn gegevens opgevraagd over eventuele nieuwe incidenten van huiselijk geweld.[7] En tot slot hebben de onderzoekers van Regioplan in de gevallen waarin dat speelde gegevens verzameld over de strafrechtelijke afdoening. Bij het Centraal Bureau voor de Statistiek werden ten slotte data opgevraagd over de herkomst, het opleidingsniveau en de burgerlijke staat.

2.3 Het meten van recidive

De recidivemetingen voor het huidige onderzoek zijn uitgevoerd volgens de richtlijnen van de WODC-Recidivemonitor (Wartna et al., 2011). De onderzoeksgegevens zijn afkomstig uit de OBJD en bewerkt via vaste procedures. De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS), het wettelijke documentatiesysteem voor de afdoening van strafzaken. Zoals eerder aangegeven, impliceert het gebruik van de OBJD dat alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM met het onderzoek in kaart wordt gebracht. Delicten die niet worden opgespoord, of niet door de politie worden doorgegeven, blijven buiten beschouwing. Om deze reden wordt dan ook in het algemeen gesproken van het vaststellen van de *strafrechtelijke* recidive. Ook zaken die eindigen in

[7] Deze gegevens zijn ook opgevraagd bij Bureau Jeugdzorg (BJz) en Veilig Thuis (voorheen AMK en SHG). In veel gevallen was deze informatie echter niet aanwezig. Om eventuele registratieverschillen te vermijden heeft Regioplan voor de vergelijking van de recidive tussen de interventie- en de controlegroep alleen gebruik gemaakt van de politieregistratie.

een vrijspraak, een technisch sepot of een technische beslissing van de rechter blijven buiten beschouwing. Alleen strafzaken waarin de rechter een schuldigverklaring uitspreekt of die door de officier van justitie worden afgedaan met een beleidssepot, transactie of strafbeschikking tellen mee. Zie voor een meer uitgebreide toelichting van de werkwijze van de Recidivemonitor Wartna, Blom en Tollenaar (2011).

Recidivecriteria

De Recidivemonitor kent vaste criteria voor het meten van de terugval. Box 1 geeft de definities van de criteria die in dit onderzoek zijn gebruikt: 'algemene', 'ernstige', 'zeer ernstige' en 'speciale' recidive. De criteria sluiten elkaar niet uit maar overlappen elkaar. De algemene recidive omspant alle strafrechtelijke recidive. De ernstige recidive is een deelverzameling van de algemene recidive en een klein deel daarvan wordt gemarkeerd als 'zeer ernstig'. De speciale recidive is in dit onderzoek gedefinieerd als een nieuwe strafzaak waarin minstens één geval van huiselijk geweld voorkomt.[8] De speciale recidive kan zowel uit relatief lichte als uit ernstige en zelfs zeer ernstige delicten bestaan. Een nieuw geval van huiselijk geweld kan immers geboekt staan onder 'eenvoudige mishandeling' (Sr 300 – 3 jaar), 'bedreiging' (Sr 285 - 2 jaar) of een 'misdrijf tegen het leven' (o.m. Sr 289 – 30 jaar tot levenslang). Figuur 3 geeft de overlap tussen de verschillende recidiveciteria grafisch weer. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de wetsartikelen waaronder huiselijk geweld kan voorkomen.

Box 1 Recidivecriteria volgens de WODC-Recidivemonitor

Algemene recidive: een nieuw geldig* justitiecontact naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten.

Ernstige recidive: een nieuw geldig justitiecontact naar aanleiding van een misdrijf met een maximale straf dreiging van 4 jaar of meer.**

Zeer ernstige recidive: een nieuw geldig justitiecontact naar aanleiding van een misdrijf met een maximale straf dreiging van 8 jaar of meer.

Speciale recidive: een nieuw geldig justitiecontact naar aanleiding van een zelfde soort misdrijf als in de uitgangszaak, in het huidige onderzoek een nieuw justitiecontact naar aanleiding van een misdrijf met een huiselijk geweldcomponent.

* Zaken die niet eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot door het OM of een technische beslissing door de rechter.

** Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

Facetten van recidive

Bij het meten van de recidive maakt het WODC onderscheid tussen de facetten prevalentie, frequentie en omvang. De *prevalentie* van recidive is het percentage personen dat binnen een bepaalde periode opnieuw met justitie in aanraking is gekomen voor het plegen van een misdrijf. De *frequentie* van de recidive heeft

[8] Deze wordt vastgesteld aan de hand van de code 'huiselijk geweld' in het veld 'maatschappelijke classificatie'. Eerder bleek dat circa 80% van de relevante strafbare feiten aan de hand van dit veld kunnen worden geïdentificeerd (Alberda, 2011). Het percentage speciale recidive op OM-niveau wordt dus licht onderschat. Omdat de OBJD daar geen informatie over bevat, is het niet mogelijk om in nieuw geval van huiselijk geweld te bepalen of het om hetzelfde slachtoffer gaat.

betrekking op het aantal nieuwe strafzaken dat een recidivist heeft. De omvang is het totale aantal nieuwe justitiecontacten per groep van honderd personen.
In dit rapport komt alleen de prevalentie van de strafrechtelijke recidive aan de orde. Statistieken over de frequentie en de omvang van de recidive zijn te vinden in REPRIS, een webapplicatie bereikbaar via de site van het WODC. Via dit systeem kunnen alle cijfers van de Recidivemonitor worden geraadpleegd.

Figuur 3 Overlap tussen de in dit onderzoek gebruikte recidivecriteria

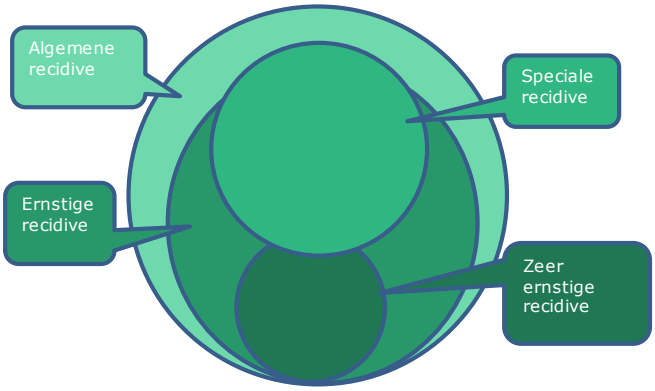

Observatietermijn
Bij de Recidivemonitor geldt normaalgesproken de einddatum van de justitie-interventie als startpunt van de periode waarover de recidive wordt berekend. Dat is dan bijvoorbeeld de dag van ontslag uit een penitentiaire inrichting. Omdat er voor de uithuisgeplaatsten in de interventiegroep geen datum einde huisverbod beschikbaar is, is in dit onderzoek voor beide groepen de pleegdatum van het uitgangsdelict als begin van de observatieperiode genomen.[9] Deze datum was voor iedereen bekend. Het betekent dat het huisverbod zelf in de periode valt waarover de recidive is berekend. Aangezien het huisverbod niet langer duurt dat 28 dagen en de recidive over meerdere jaren wordt berekend, zal dit weinig vertekening geven. Bovendien kúnnen plegers van huiselijk geweld tijdens het huisverbod recidiveren, in tegenstelling tot daders in detentie. De delicten gepleegd tijdens het huisverbod zullen in dit onderzoek dan ook meetellen bij het berekenen van de recidive.
Bij de recidivemeting onder de personen met en zonder huisverbod gold 31 december 2013 als eindpunt van de observatie. Om rekening te houden met achterstanden in de registratie van nieuwe strafzaken in het JDS, is de OBJD geraadpleegd na de verversing van de data in juli 2014. Op deze wijze kon voor alle personen in het onderzoek minimaal de 2-jarige recidive worden berekend. De WODC-Recidivemonitor hanteert deze observatietermijn als minimum. De stabiliteit van het meetresultaat is bij het meten van de 2-jarige recidive voldoende gegarandeerd en deze uitkomstmaat geeft een goede indicatie van de terugval op langere termijn.

[9] Behalve in gevallen waarin het delict werd afgedaan met een onvoorwaardeljke vrijheidsstraf. Dan gold in beide groepen de dag van invrijheidstelling als beginpunt van de observatietermijn. De observatie werd dus opgeschort met de duur van de detentie. Daders die vast hebben gezeten werden uiteindelijk even lang gevolgd als daders die geen, of een extramurale strafrechtelijke sanctie kregen opgelegd.

2.4 Statistische analyses

Vervolgde plegers van huiselijk geweld
Voor de presentatie van de achtergronden van de vervolgde plegers van huiselijk geweld gebruiken we beschrijvende statistiek. De prevalentie van de recidive wordt in lijn met de standaard van de Recidivemonitor bepaald met behulp van survival analyse. Deze techniek houdt rekening met onderlinge verschillen in de observatie-termijn. Voor elk recidivecriterium – algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale recidive – wordt berekend welk percentage van de onderzoeksgroep opnieuw in aanraking is gekomen met justitie in de jaren volgend op de afhandeling van het geval van huiselijk geweld.
Om de ontwikkeling van de recidive onder vervolgde plegers van huiselijk geweld goed te kunnen volgen, zullen de ruwe recidivecijfers van de opeenvolgende cohorten worden gecorrigeerd. Door verschuivingen in de achtergronden van de personen in het onderzoek en ontwikkelingen in het ophelderingspercentage geven de ruwe cijfers mogelijk een vertekend beeld. De correctie van de recidive-percentages vindt plaats met behulp van een parametrisch survivalmodel (Royston, 2001). Dit model geeft een schatting van de invloed van de achtergrondkenmerken op de recidive-kans en berekent of er op landelijke niveau significante registratie-effecten zijn, zodat de ruwe recidivecijfers kunnen worden bijgesteld. Op deze manier krijgt men de 'netto-ontwikkeling' van de recidive nauwkeuriger in beeld. Box 2 geeft de details van de inzet van het voorspellingsmodel.

Box 2 Correctie van ruwe recidivecijfers

Verschuivingen in de onderzoeksgroepen en het bestaan van mogelijke registratie-effecten vertroebelen het zicht op de ontwikkeling van de recidive. In de Recidive-monitor worden daarom naast ruwe ook gecorrigeerde percentages berekend. De correctie van de ruwe cijfers vindt plaats met behulp van een statistisch model, een parametrisch survivalmodel, een bijzondere vorm van regressieanalyse (Royston, 2001). Het model geeft schattingen van de invloed van de achtergrondkenmerken op de recidivekans en berekent of er significante registratie-effecten zijn. Met behulp van de modellen kunnen de ruwe recidivecijfers worden bijgesteld. De modellen werden gefit op één helft van de totale populatie uit de onderzoeksperiode, en gevalideerd op de andere helft. De fit van de modellen is goed. Twee jaar na het opleggen van de sanctie, is de voorspelfout in de onderzoekspopulatie kleiner dan 0,7%. Dit betekent dat het model een nauwkeurige schatting geeft van de invloed van de factoren op het 2-jarige recidivepercentage.
Zes gemeenschappelijke achtergrondkenmerken (of varianten daarvan) werden in het statistische model opgenomen: de sekse, leeftijd en het geboorteland van de justitiabele, het type delict, het aantal eerdere justitiecontacten en de leeftijd bij het eerste contact. Ook het totaal aantal eerdere boetes en het aantal eerdere strafzaken naar aanleiding van zeer ernstige delicten bleken nog van aanvullend belang.
Samen bepalen de achtergrondkenmerken het 'risicoprofiel' van een groep. Aan de modellen werden vervolgens jaarreeksen van landelijke ophelderingspercentages en percentages aangiftebereidheid toegevoegd. De schommelingen bleken geen eigen bijdrage te leveren aan de voorspelling van de recidive. De recidivecijfers behoefden op dit punt dus niet te worden bijgesteld. Let wel, dit betreft een eventuele correctie naar aanleiding van *algemene* registratie-effecten. Registratie-effecten speciaal op het gebied van huiselijk geweld vallen hierbuiten. Zij komen in het slothoofdstuk nog aan de orde.

Effectmeting Wth

Bij het vergelijkend recidiveonderzoek zullen eerst de achtergronden van de personen met of zonder een huisverbod worden beschreven. De verschillen die zich tussen beide groepen voordoen zullen statistisch worden getoetst. Bij categorische variabelen, zoals sekse of geboorteland, gebruiken we een chi-kwadraattoets. Bij numerieke variabelen, zoals het aantal eerdere justitiecontacten, wordt een t-toets toegepast. Bij de controlegroep van verdachten van huiselijk geweld zonder huisverbod was veel minder achtergrondinformatie aanwezig dan voor de groep uithuisgeplaatsten. Alleen de variabelen waarbij het aandeel missende waarden niet hoger was dan 25%, zijn in de vergelijking van de twee groepen meegenomen.

De samenhang tussen het opleggen van een huisverbod en de latere recidive zal in eerste instantie worden getest met een chi-kwadraattoets. We weten echter op voorhand dat de personen in de controlegroep op een aantal belangrijke punten verschillen van de personen uit de interventiegroep (zie paragraaf 1.2). Dit betekent dat bij het bestuderen van het verband tussen het huisverbod en recidive ook de achtergrondkenmerken in de analyse moeten worden opgenomen. We doen dit met behulp van multiple Cox-regressie. Deze schat de onafhankelijke effecten die de factoren in het model elk afzonderlijk hebben op de uitkomst, hier de kans op recidive in de periode na het huiselijk geweld.[10] (Wartna et al., 2011). Zo kan worden vastgesteld of het opleggen van een huisverbod op zichzelf, dus los van andere factoren, van invloed is geweest op het niveau van de recidive onder verdachten van huiselijk geweld. Bij alle analyses in hoofdstuk 3 wordt tweezijdig getoetst en is een significantieniveau (type 1-fout) van $\alpha=0,05$ aangehouden.

[10] Formeel moeten we hier spreken van de *hazard*, i.c. de verhouding tussen de kans om op tijdstip t te recidiveren en de cumulatieve kans om tot dat tijdstip recidivevrij te zijn. Omwille van de leesbaarheid zal in het rapport echter worden gesproken van de 'kans op recidive'.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk bespreken wij de resultaten van het onderzoek. Paragraaf 3.1 heeft betrekking op de vervolgde plegers van huiselijk geweld en paragraaf 3.2 omvat de effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod. In beide gevallen wordt eerst ingegaan op de achtergronden van de daders, alvorens een beeld wordt geschetst van de strafrechtelijke recidive. Voor de effectmeting Wth wordt daarbij onderzocht in hoeverre de uithuisplaatsing van invloed is geweest op het recidivepercentage.

3.1 Huiselijk-geweldplegers op OM-niveau

We beginnen met de vervolgde plegers van huiselijk geweld. Er zijn inmiddels data beschikbaar over vijf cohorten van daders: 2007 tot en met 2011. We beschrijven hun achtergronden en gaan dan in op de recidive.

3.1.1 Persoons- en zaakkenmerken

De overgrote meerderheid van de vervolgde plegers van huiselijk geweld is van het mannelijk geslacht (circa 92%). Dat blijkt uit tabel 1.[11] Ten tijde van het uitgangsdelict hadden de HG-plegers een gemiddelde leeftijd van 35 jaar. Het percentage mannen en de leeftijd van de daders zijn hoger dan in andere studies onder plegers van huiselijk geweld (zie o.m. Van Veen & Bogaerts, 2010). Misschien heeft dit te maken met het feit dat het huidige onderzoek zich beperkt tot personen die door het OM werden vervolgd. Zelfrapportage-onderzoek van Van der Knaap et al. (2010) suggereert een veel minder scheve man/vrouw-verdeling, maar het grote aandeel mannen in het huidige onderzoek komt wel overeen met het percentage mannen dat genoemd wordt in de groep van HG-plegers die in aanraking kwam met de politie (91%, Ferwerda & Hardeman, 2013) en met de reclassering (93%, Knaap et al., 2010). Mannelijke daders hebben meer kans om vervolgd te worden voor huiselijk geweld. Daarbij speelt ook het taboe van de man als slachtoffer een rol. Bekend is dat de meldingsbereidheid onder vrouwen hoger is dan onder mannen (Van der Veen & Bogaerts, 2010).
Een derde van de onderzochte daders werd niet in Nederland geboren. Dat is meer dan in de totale groep van vervolgde geweldplegers, van wie een kwart elders is geboren. Van der Knaap et al. (2010) vond in de bevolkingsenquête over huiselijk geweld een hoog percentage daders van niet-westerse komaf. Het percentage dat wij vinden komt globaal overeen met de uitkomsten van onderzoek van Ferwerda en Hardeman (2013). Van een groep verdachten van huiselijk geweld had 34% een andere geboorteland dan Nederland. Van der Knaap et al.(2010) trof in een steekproef van HG-plegers die bij de reclassering bekend waren, overigens een vergelijkbaar percentage aan: 35% was niet in Nederland geboren.
Voorafgaand aan het uitgangsdelict hadden de vervolgde plegers van huiselijk geweld gemiddeld vijf eerdere justitiecontacten op hun conto staan. We weten niet of het daarbij ging om huiselijk geweld. De registratie van dit type delict was voor 2007 nog niet op orde. Bij hun eerste justitiecontact waren de HG-plegers gemiddeld 25 jaar. Als we de persoonskenmerken over de gehele onderzoeksperiode be-

[11] De tabel geeft een onderschatting van het jaarlijkse aantal strafzaken naar aanleiding van huiselijk geweld. Naar schatting 80% van die zaken is als zodanig herkenbaar in de OBJD. Zie hoofdstuk 1.

kijken, zien we vrij weinig verschuivingen. Niet alleen de leeftijd en de startleeftijd zijn relatief stabiel, ook de andere kenmerken zijn in vijf jaar niet veel veranderd.

Tabel 1 Persoonskenmerken vervolgde plegers van huiselijk geweld

	2007	2008	2009	2010	2011
N	4.765	7.349	7.041	5.975	6.519
Sekse					
Man	92,2	91,7	91,0	91,5	91,4
Vrouw	7,8	8,3	9,0	8,5	8,6
Leeftijd	M=34,9 (SD=11,8)	M=34,8 (SD=11,8)	M=34,8 (SD=11,6)	M=34,7 (SD=11,6)	M=35,0 (SD=11,7)
12-17 jaar	5,5	4,5	4,3	4,3	3,6
18-24 jaar	17,6	18,4	18,2	18,5	18,5
25-29 jaar	13,1	13,1	14,2	14,9	15,0
30-39 jaar	28,2	28,5	27,9	27,5	26,0
40-49 jaar	24,5	24,0	24,1	23,8	24,9
50 jaar of ouder	10,5	10,7	10,6	10,4	11,2
Geboorteland					
Nederland	67,9	67,2	66,1	67,3	66,2
Marokko	3,6	3,6	3,9	4,0	3,9
Nederlandse Antillen/ Aruba	5,1	5,0	5,1	4,8	5,3
Suriname	6,7	6,7	6,9	6,3	6,2
Turkije	4,5	4,5	4,5	4,0	3,9
Overige westers	4,8	5,1	5,5	5,2	5,7
Overige niet-westers	7,4	7,7	7,8	8,2	8,5
Strafrechtelijk verleden	M=5,1 (SD=9,8)	M=5,1 (SD=9,1)	M=5,3 (SD=9,3)	M=5,4 (SD=9,2)	M=5,2 (SD=9,1)
0 eerdere contacten	29,6	28,2	26,3	26,0	26,8
1-2 eerdere contacten	26,8	26,4	26,7	25,9	25,8
3-4 eerdere contacten	13,4	13,6	14,3	14,4	14,2
5-10 eerdere contacten	16,9	18,6	18,7	19,3	19,1
11-19 eerdere contacten	7,5	8,0	8,3	8,8	8,6
20 of meer eerdere contacten	5,9	5,2	5,7	5,6	5,4
Leeftijd 1e strafzaak	M=25,7 (SD=12,0	M=25,4 (SD=11,6)	M=25,2 (SD=11,6)	M=24,9 (SD=11,5)	M=25,3 (SD=11,8)
12-17 jaar	31,5	31,5	32,3	33,1	32,6
18-24 jaar	27,4	28,3	28,6	28,6	27,5
25-29 jaar	10,7	10,1	9,9	10,7	10,2
30-39 jaar	14,3	15,3	14,8	13,7	14,3
40-49 jaar	10,5	9,8	9,0	9,0	10,1
50 jaar of ouder	4,8	4,3	4,5	4,3	4,5

Tabel 2 laat enkele zaakkenmerken zien. Alle daders werden vervolgd voor een hg-delict, maar dat was niet altijd het zwaarste delict uit de uitgangszaak. We zien dat in een kleine 10% van de gevallen een ander type delict een hogere strafdreiging had. Tabel B7, bijlage 6, geeft een overzicht van alle delicten die voorkwamen in de uitgangszaken van de HG-plegers. Uit eerder onderzoek is bekend dat plegers van huiselijk geweld ook andersoortige delicten plegen, zoals vermogensdelicten, vernieling en verkeersdelicten (Ferwerda & Hardeman, 2013).

Huiselijk geweld komt in veel gedaanten voor. In tabel 2 zien we hoe het strafbare gedrag door justitie werd ingedeeld. Huiselijk geweld dat kon worden vervolgd, bestaat voornamelijk uit lichamelijk geweld in de vorm van eenvoudige mishan-

deling (68%-73%), gevolgd door bedreiging (17%-19%). Belaging en misdrijven tegen het leven komen met een prevalentie van 2%-3% weinig voor. De categorie 'psychisch geweld', zoals het opzettelijk onttrekken van een minderjarige aan het wettelijk gezag, afpersing/chantage, huisvredebreuk of belediging, komt niet vaak voor.[12] Dat is opvallend, want volgens Ferwerda en Hardeman (2013), die onderzoek deden naar huiselijk geweld geregistreerd op het niveau van de politie, is dit de grootste categorie. Maar dat komt vooral omdat de politie de 'huiselijke twist zonder gevolgen' tot deze categorie rekent. Daarnaast zijn vormen van psychisch geweld in strafrechtelijke zin lastiger te bewijzen. Beide factoren verklaren deels waarom in dit onderzoek zo weinig vrouwelijke daders zijn aangetroffen. Vrouwen plegen vooral psychisch geweld en minder ernstige vormen van 'common couple violence' (Johnson, 1995).[13]

Wat minstens zo opvallend is, is dat in de justitieregistratie geen plek lijkt te zijn ingeruimd voor seksueel georiënteerd huiselijk geweld. In het Wetboek van strafrecht is seksueel geweld met behulp van aparte wetsartikelen betrekkelijk strikt gescheiden van lichamelijk geweld. Bij de registratie van huiselijk geweld zien we dit echter niet terug. Dit kan twee dingen betekenen: seksuele vormen van huiselijk geweld zijn over het algemeen lastig te bewijzen en worden daarom in de meeste gevallen meegenomen in zaken waarin ook sprake is van lichamelijk geweld. Het kan ook zijn dat zij worden opgevoerd als zedendelicten waarvan op dit niveau niet duidelijk (meer) is dat zij in huiselijke kring werden gepleegd.[14]

In strafzaken naar aanleiding van huiselijk geweld (HG-zaken) worden vaak combinaties van straffen opgelegd. De zwaarste strafcomponent is meestal een werkstraf. Ook een korte, onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (<6 maanden) komt relatief vaak voor. In de totale populatie van volwassen daders wordt minder vaak een korte vrijheidsstraf opgelegd en vaker een boete (REPRIS). Daar eindigt bijna 60%van de strafzaken in een geldstraf, bij plegers van huiselijk geweld is dit 10%. Het grote verschil kan worden verklaard door het requireerbeleid van het OM. Het OM wil bij huiselijk geweld een geldstraf vermijden, omdat daarmee mogelijk ook de slachtoffers worden getroffen en vraagt de rechter daarom om een andere straf (BZK, 2010).
Opvallend is het hoge percentage beleidssepots in 2011, ruim een kwart van de strafzaken naar aanleiding van huiselijk geweld eindigde in een beleidssepot. In eerdere jaren lag dit percentage rond 10%. Deels heeft deze stijging te maken met de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod. Het huisverbod kan worden opgelegd als een bestuursrechtelijke maatregel, hetgeen in het strafrechtelijke circuit vaak leidt tot een sepot. We zien in de OBJD echter ook een toename van het aantal voorwaardelijke sepots. Deze gaan vaak gepaard met reclasseringstoezicht, al dan niet aangevuld met een vorm van daderhulpverlening.

[12] In dit onderzoek scharen wij ook 'smaad' en 'mensenhandel' in deze categorie. Maar deze delicten komen niet vaak voor, althans niet als bijzondere vorm van huiseljk geweld.

[13] Deze relatief milde vorm van huiselijk geweld wordt zowel door mannen als vrouwen gepleegd en is vaak tijdelijk van aard. Het kan ontstaan door het gebruik van alcohol en drugs of door andere situationele omstandigheden. Betrokkenen van deze vorm van huiselijk geweld komen zelden bij hulpverleners terecht en roepen zelden de politie in (Van der Veen & Bogaerts, 2010).

[14] De politieregistratie kent wel een categorie 'seksueel huiselijk geweld'.

Tabel 2 Zaakkenmerken vervolgde plegers van huiselijk geweld

	2007	2008	2009	2010	2011
N	4.765	7.349	7.041	5.975	6.519
Zwaarste type delict in uitgangszaak*					
Geweld	90,3	90,2	91,0	91,2	91,7
Zeden	0,5	0,5	0,3	0,4	0,2
Vermogen met geweld	0,8	0,9	0,8	0,8	0,5
vVermogen zonder geweld	3,8	3,8	3,6	3,2	2,8
Vernieling, lichte agressie, openbare orde	2,6	2,4	2,6	3,0	3,1
Drugs	0,6	0,6	0,6	0,4	0,5
Verkeer	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0
Overig	1,4	1,5	0,0	0,9	1,0
Type huiselijk gewelddelict*					
Lichamelijk geweld					
Misdrijven tegen het leven	2,0	2,1	1,8	1,7	1,5
Zware mishandeling	6,7	5,6	5,5	4,5	3,7
Eenvoudige mishandeling	68,4	70,3	71,5	71,9	72,6
Bedreiging	18,9	17,0	16,7	17,2	17,6
Belaging	2,7	3,1	2,8	2,8	2,7
*Psychisch geweld***	1,3	1,7	1,7	1,9	1,9
Zwaarste strafrechtelijke afdoening					
Maatregel	0,6	0,8	0,9	1,0	0,7
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf >= 6 mnd	3,1	3,1	2,7	2,6	2,8
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf <6 mnd	13,7	12,0	10,7	11,4	10,7
Leerstraf	5,7	4,2	2,4	1,3	0,4
Werkstraf	40,8	46,2	51,0	49,7	42,9
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	6,9	7,5	6,0	5,6	4,8
Geldstraf	12,0	12,5	11,5	11,1	8,4
Beleidssepot	11,0	9,0	8,9	12,4	26,0
Transactie overig	3,4	1,8	2,1	1,5	0,8
Arrondissement					
Den Bosch	5,1	5,1	4,5	4,5	5,7
Breda	8,5	8,6	6,5	6,5	4,3
Maastricht	6,1	4,1	4,4	6,3	6,3
Roermond	2,2	2,3	2,9	3,1	2,6
Arnhem	2,7	2,0	2,0	2,7	2,6
Zutphen	3,6	3,5	2,5	2,5	2,2
Zwolle-Lelystad	6,7	6,5	6,7	5,7	5,4
Almelo	2,7	3,1	2,9	3,4	3,0
Den Haag	14,8	13,6	13,4	13,8	14,4
Rotterdam	12,2	13,8	14,5	12,8	15,6
Dordrecht	2,0	1,9	1,7	1,7	3,5
Middelburg	2,5	2,3	2,0	1,9	1,9
Amsterdam	9,7	10,3	13,2	12,7	11,7
Alkmaar	3,3	3,6	2,5	3,0	2,7
Haarlem	4,3	7,1	6,4	5,6	4,6
Utrecht	3,8	3,3	3,7	4,0	5,1
Leeuwarden	2,8	3,0	3,9	3,1	3,3
Groningen	3,6	3,5	3,8	4,3	2,4
Assen	3,4	2,5	2,5	2,2	2,5

* Indien een uitgangszaak meer (typen) delicten betreft, is het delict met de hoogste strafdreiging bepalend geweest.

** Hieronder vallen onder meer: opzettelijk onttrekken van minderjarige aan wettelijk gezag, afpersing/chantage, huisvredebreuk, belediging en mensenhandel.

De meeste strafzaken wegens huiselijk geweld doen zich voor in de Rotterdam, Den Haag en Amsterdam. Deze arrondissementen zijn duidelijk oververtegenwoordigd. Dit is in lijn met eerder onderzoek (Kuppens et al., 2006; Alberda & Wartna, 2013). Ook voor 2007 zagen we relatief veel HG-zaken in de grote steden. Wat hieraan ten grondslag ligt, is nog onduidelijk. Er zijn vier verklaringen denkbaar. Het zou kunnen dat in stedelijke gebieden meer huiselijk geweld voorkomt, dat deze vorm van geweld in die gebieden intensiever wordt opgespoord of dat er regionale verschillen zijn in de mate waarin de aangehouden plegers van huiselijk geweld worden vervolgd. Maar het zou ook nog een registatie-effect kunnen zijn.[15]
De verklaringen sluiten elkaar niet uit, ze gaan misschien alle voor een deel op. In het verleden zijn regionale verschillen waargenomen in de uitvoering van het beleid op het vlak van huiselijk geweld. Ondanks de landelijke voorschriften die zijn opgesomd in de 'Aanwijzing huiselijk geweld', pakken arrondissementen dit delict niet op dezelfde manier aan, zo bleek uit onderzoek van Kuppens et al. (2006). Wat in het ene arrondissement tot een OM-zaak leidt, wordt in een ander buiten-justitieel afgehandeld.

Samenstelling onderzoekspopulatie
Nu de achtergronden van de daders en hun zaken zijn beschreven, is het misschien goed om nog even stil te staan bij de vraag welke afspiegeling de personen in dit monitoronderzoek vormen van de totale populatie van plegers van huiselijk geweld. Wat zijn de consequenties van het feit dat het onderzoek zich beperkt tot *vervolgde* plegers van dit delict? Lang niet alle incidenten zijn bekend bij de politie, niet elk incident dat wordt gemeld leidt tot opsporingsonderzoek en niet elk opsporingsonderzoek leidt tot een strafzaak bij het OM. Figuur 2 in hoofdstuk 2 maakt dat duidelijk. Minder ernstige gevallen van huiselijk geweld komen minder vaak door, worden niet gemeld of stranden op het niveau van de politie, omdat er geen aangifte wordt gedaan of omdat deze wordt ingetrokken als zich inmiddels een andere dan strafrechtelijke oplossing heeft aangediend.[16]
Maar het is niet alleen de ernst van het huiselijk geweld die bepaalt of een incident tot een strafzaak leidt. De bewijsbaarheid van het delict is uiteraard essentieel. Er zijn situaties van ernstig huiselijk geweld die nochtans lastig te bewijzen zijn. Psychisch geweld levert doorgaans geen directe, fysieke schade op en dergelijke zaken zijn alleen al daarom moeilijker rond te krijgen (zie ook Van der Knaap et al., 2010). Bij 'intimate terrorism' duurt het vaak lang voordat het slachtoffer zich meldt, als dat al gebeurt (Van der Veen & Bogaerts, 2010). En als de politie de melding onderzoekt staat de verklaring van het slachtoffer vaak haaks op die van de ogenschijnlijke dader. Bij vormen van seksueel geweld zonder fysiek letsel als gevolg, geldt allicht hetzelfde (cf. Ferwerda & Hardeman 2013). Misschien is dat de reden dat we ook dit type huiselijk geweld weinig terugvinden in de systemen van justitie. Dit laatste kan echter ook een registratie-effect zijn. Seksueel geweld in huiselijk kring wordt in de systemen van justitie vermoedelijk ook en vooral onder de maatschappelijk classificatie 'zeden' gerangschikt. Bij kindermishandeling speelt dit overigens ook. Bij deze delicten kan ook de classificatie 'slachtoffer kind' worden ingevuld en dat maakt dat een deel van beide typen delicten in de registratie niet herkenbaar is als vorm van huiselijk geweld.

---

[15] Zo is specifiek in Rotterdam vooruitlopend op de invoering van een landelijk code, een regionale meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling ontwikkeld voor (semi)-professionals werkzaam bij het voormalige Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) (Verwijs et al., 2012). Wellicht verklaart dat waarom Rotterdam al vroeg relatief veel geregistreerde HG-zaken kende.

[16] Huiselijk geweld kan 'ambstshalve' worden vervolgd, dus zonder aangifte. Maar de bewijsvoering is dan lastiger.

Samenvattend mogen we stellen dat de groep vervolgde plegers van huiselijk geweld om de volgende redenen van de totale populatie van plegers van huiselijk geweld afwijkt. De populatie van vervolgde HG-plegers bevat:

- relatief veel mannelijke daders, omdat zij vaker dan vrouwelijke daders (zwaar) fysiek letsel toebrengen en deze zaken makkelijker te bewijzen zijn;
- een iets hogere gemiddelde leeftijd, vermoedelijk omdat in veel gevallen eerst andere oplossingen worden geprobeerd alvorens men tot vervolging over gaat;
- verhoudingsgewijs veel daders van Nederlandse herkomst, omdat de meldingsbereidheid onder allochtone groepen gemiddeld lager lijkt;
- een relatief zwaar segment van plegers van huiselijk geweld, omdat minder ernstige incidenten minder vaak worden doorgezet naar justitie;
- een ondervertegenwoordiging van (ernstige) vormen van seksueel en psychisch geweld waaronder 'intimate terrorism', omdat zij minder vaak worden gemeld en moeilijker te bewijzen zijn;
- relatief weinig zedendelicten en gevallen van kindermishandeling, omdat deze niet altijd als huiselijk geweld worden geboekt in de registratie van justitie.

Bij de interpretatie van de verdere onderzoeksresultaten moeten we rekening houden met deze vertekeningen. De terugvalpercentages die in de volgende paragraaf worden gepresenteerd gelden voor de hiervoor beschreven onderzoekspopulatie en niet per se voor de totale groep van plegers van huiselijk geweld.

3.1.2 Recidive

Figuur 4 geeft voor het laatste cohort van de onderzoekspopulatie, de plegers van huiselijk geweld die in 2011 werden vervolgd, de 2-jarige recidivepercentages te zien. 33% van de groep bleek binnen twee jaar een nieuwe strafzaak te hebben voor een misdrijf, ongeacht de aard of ernst daarvan (d.i. algemene recidive). Voor 'ernstige' recidive geldt dat 25% binnen twee jaar een nieuwe strafzaak had, terwijl 'zeer ernstige' recidive bij 4% van de daders voorkwam. Een kleine 8% van de vervolgde plegers van huiselijk geweld had binnen twee jaar een nieuw justitiecontact wegens huiselijk geweld (d.i. speciale recidive). Dit laatste resultaat is waarschijnlijk een lichte onderschatting, omdat niet alle gevallen van huiselijk geweld in de OBJD als zodanig herkenbaar zijn. In vergelijking met een eerdere meting van de Recidivemonitor (Alberda & Wartna, 2013; zie figuur 1), lijkt de strafrechtelijke recidive onder vervolgde HG-plegers weinig te zijn veranderd. In paragraaf 3.1.4 kijken we preciezer naar de ontwikkeling in de tijd.

Figuur 4 Prevalentie van 2-jarige algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale recidive van plegers van huiselijk geweld vervolgd in 2011

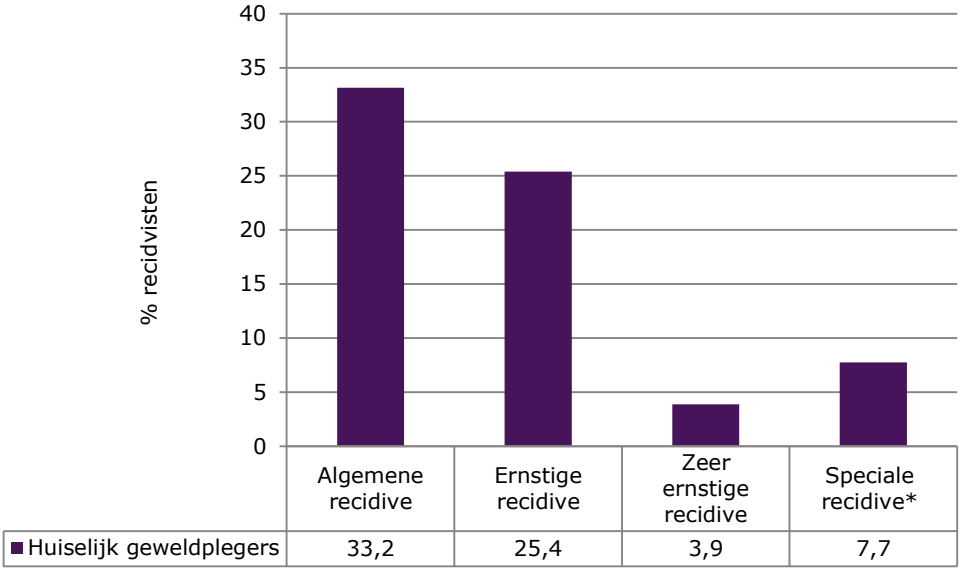

* Vastgesteld aan de hand van het OBJD-veld 'maatschappelijke kwalificatie=huiselijk geweld'. Omdat dit veld niet altijd is ingevuld vormt dit percentage vermoedelijk een lichte onderschatting van het totale percentage huiselijk geweld-recidivezaken afgedaan op OM-niveau.

3.1.3 Recidive in subgroepen van daders

Figuur 4 heeft betrekking op de totale groep van vervolgde plegers van huiselijk geweld. Als we de recidivecijfers uitsplitsen naar de beschikbare dader- en zaak-kenmerken, valt een aantal zaken op.[17] Met betrekking tot sekse, leeftijd en om-vang van het strafrechtelijk verleden voldoen vervolgde HG-plegers aan het beeld dat we in veel dadergroepen terugzien:

- de terugval onder mannen is hoger dan onder vrouwen;
- jonge HG-plegers recidiveren vaker dan oudere;
- HG-plegers met een omvangrijk strafrechtelijk verleden recidiveren vaker dan daders met minder eerdere justitiecontacten; en
- daders die op jonge leeftijd voor het eerst met justitie in aanraking kwamen vertonen hogere recidivepercentages dan late *starters.*

[17] Met uitzondering van die op arrondissement, zijn alle verschillen die in deze paragraaf worden genoemd statististisch significant, met p<0,001.

Figuur 5 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive onder plegers van huiselijk geweld, vervolgd in 2011; naar verschillende dader-kenmerken

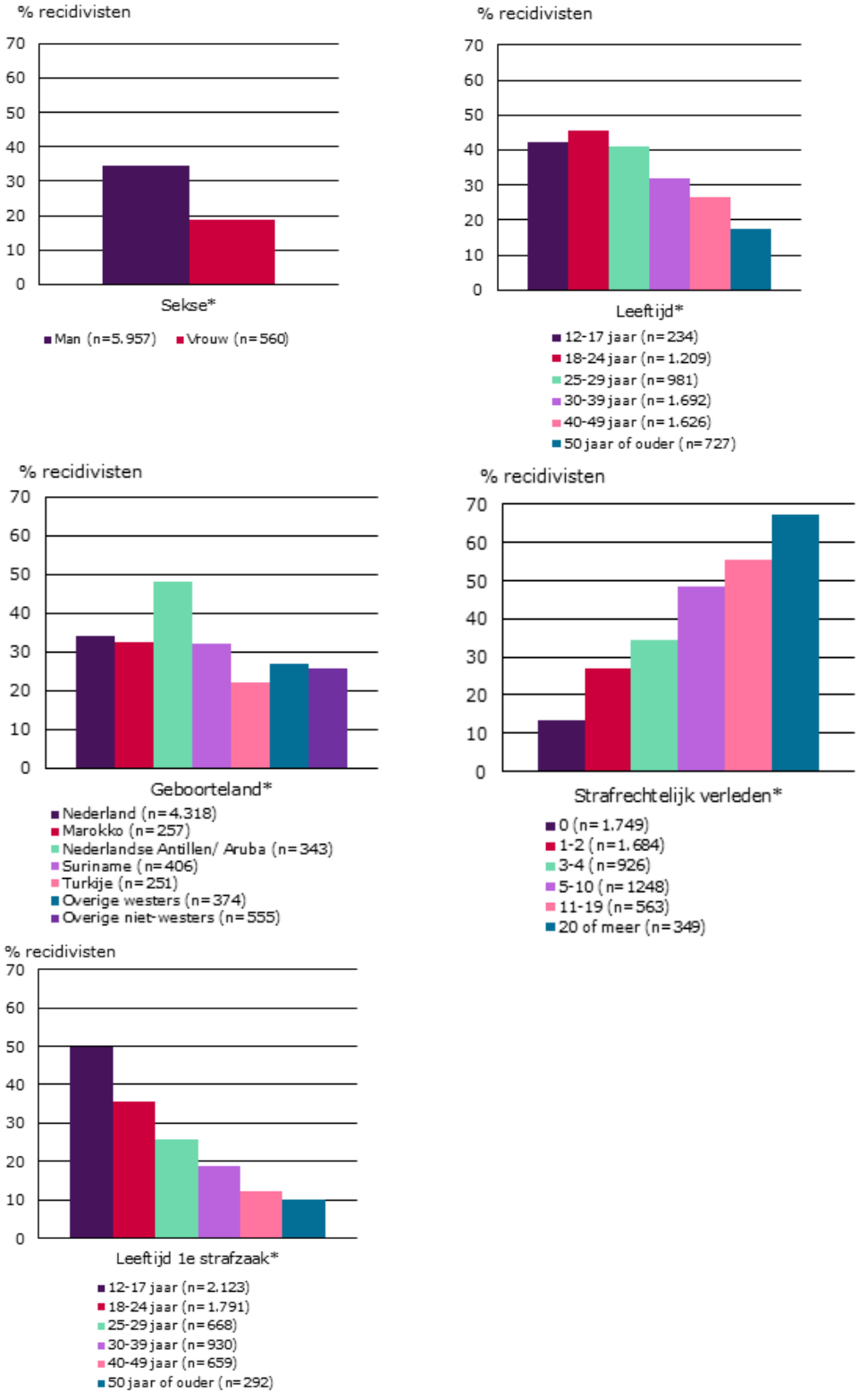

* p<0,001.

Figuur 5 brengt de verschillen in de recidive op de daderkenmerken in beeld. Met betrekking tot geboorteland zien we een hoog recidivepercentage onder HG-plegers geboren op de voormalige Nederlandse Antillen. Daders uit Turkije lijken juist weinig te recidiveren, althans hebben duidelijk minder vaak nieuwe justitiecontacten. Dit patroon is overigens ook te zien bij justitiabelen in het algemeen. Wat verder opvalt, is dat ook de terugval onder HG-plegers geboren in Marokko en Suriname *lager* is dan onder daders geboren in Nederland. Dit was al zo bij de eerdere recidivemeting (Alberda & Wartna, 2013). Meestal is het andersom, deze herkomstgroepen laten in recidiveonderzoek vaak juist hogere terugvalpercentages zien (Wartna, Tollenaar & Blom, 2005). In het laatste hoofdstuk gaan we hier nader op in.

Naast de variaties die voorkomen bij uitsplitsingen naar daderkenmerken, zien we verschillen in recidive als de aard van de gepleegde delicten in de analyse wordt betrokken. Indien het huiselijk geweld samen voorkomt met andere typen delicten is de kans op recidive groter. Figuur 6 brengt dit in beeld. Dit is eerder aangetoond door Henning en Feder (2004). Zij vonden een verhoogd recidiverisico bij plegers van huiselijk geweld die tegelijkertijd ook niet-gewelddadige delicten hadden gepleegd. Ook het relatief hoge percentage 2-jarige algemene recidive na drugsdelicten (in combinatie met huiselijk geweld), wijst er op dat middelengebruik een risicofactor vormt voor het voorkomen van huiselijk geweld. Deze combinatie komt echter niet heel vaak voor.

Figuur 6 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive onder plegers van huiselijk geweld, vervolgd in 2011; naar verschillende zaakkenmerken

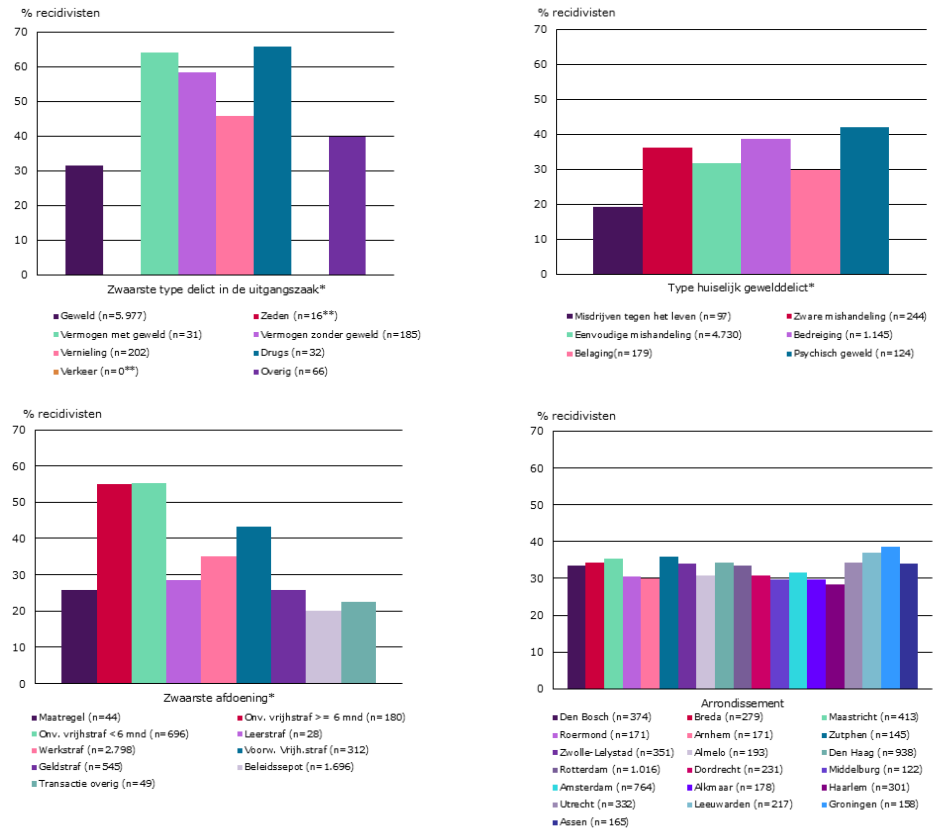

* p<0,001

** Bij kleine aantallen zijn de recidivecijfers minder betrouwbaar en worden zij niet getoond.

Kijken we naar de recidive die volgt op de onderscheiden typen van huiselijk geweld, dan zien we relatief hoge percentages algemene recidive na bedreiging. Van de groep die in 2011 voor huiselijk geweld werd vervolgd in de vorm van bedreiging, kwam binnen twee jaar 38,6% opnieuw in aanraking met justitie wegens het plegen van enig misdrijf. Ook de recidive na huiselijk geweld met zware mishandeling is hoog, met 36,2%. De algemene recidive na een misdrijf tegen het leven is lager.[18] In 2011 was de recidive het hoogst onder plegers van psychische vormen van huiselijk geweld, 41,9% van hen had binnen 2 jaar een nieuw justitiecontact. In 2007 was de recidive onder deze groep met 34,4% een stuk lager (zie tabel B3, in bijlage 4). Het is een diverse en relatief kleine groep. De cijfers zullen daarom meer fluctuaties laten zien.

Bij uitsplitsing van de recidive naar afdoening, zien we de hoogste percentages na een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. In de algemene populatie van volwassen daders is dat ook zo (REPRIS). Daders die een celstraf krijgen opgelegd hebben in het algemeen een grotere recidivekans. Wat wel opmerkelijk is, is dat in de groep van vervolgde HG-plegers de recidive na een langere onvoorwaardelijke vrijheidsstraf niet veel afwijkt van de recidive na een korte vrijheidsstraf. Dit is anders dan bij de algemene daderpopulatie, waar de recidive na een korte vrijheidsstraf beduidend hoger is dan na een langere vrijheidsstraf (REPRIS). Wat hiervan de oorzaak is, moet nader worden onderzocht. Wij vermoeden dat dit komt omdat de huidige onderzoeksgroep weinig tot geen klassieke 'veelplegers' omvat (Tollenaar & Van der Laan, 2013). Deze groep zorgt in de totale daderpopulatie voor hoge recidivecijfers onder de kortgestraften.

Tot slot, we zagen in paragraaf 3.1.1 dat in de arrondissementen Amsterdam, Rotterdam en Den Haag onevenredig veel strafzaken naar aanleiding van huiselijk geweld voorkomen. Nu blijkt dat de recidivepercentages in deze arrondissementen niet hoger zijn dan elders. Mocht het zo zijn dat in deze arrondissementen meer opsporing en vervolging van huiselijke geweld plaatsvindt, dan vertaalt dat zich kennelijk niet in de recidivecijfers. Meer opsporing en vervolging leidt tot hogere aantallen strafzaken en in principe dus ook tot meer strafrechtelijke recidive. Maar dat laatste zien we dus niet terug. Misschien omdat de interventies die in deze regio's worden ingezet vaker aanslaan dan in andere arrondissementen. De recidivepercentages nemen dan af.
Alle recidivecijfers van de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld zijn te vinden in REPRIS, een webapplicatie op de site van het WODC. Er zijn cijfers beschikbaar voor vijf opeenvolgende cohorten van daders (2007-2011). Via een keuzemenu kan men de gewenste statistieken opvragen. Naast recidivepercentages zijn er ook overzichten opgenomen van de recidivefrequentie en -omvang, gemeten over diverse observatieperioden en berekend volgens verschillende recidivecriteria. De cijfers kunnen worden uitgesplitst naar de kenmerken die zojuist zijn besproken. De waarden van de kenmerken kunnen met elkaar worden gecombineerd, zodat men kan inzoomen op elke willekeurige subgroep van daders.

3.1.4 Ontwikkeling in de tijd

Behalve verschillen tussen subgroepen van daders zijn er ook verschillen in de recidive over de tijd. De tabellen in bijlage 4 bevatten cijfers waaruit blijkt hoe de strafrechtelijke recidive zich in de onderzoeksperiode heeft ontwikkeld. Zo is bijvoorbeeld

[18] Bij alle cijfers is rekening gehouden met 'incapacitatie'. Als de uitgangszaak resulteerde in een detentie, is de recidive gemeten na de vrijlating.

de recidive na een voorwaardelijke vrijheidsstraf in het laatste cohort beduidend hoger dan in de jaren daarvoor. Het is echter lastig om deze cijfers te interpreteren, omdat de daders in de opeenvolgende cohorten niet in alle opzichten onderling vergelijkbaar zijn. Stel dat in 2011 de voorwaardelijke vrijheidsstraf vaker dan voorheen werd opgelegd aan HG-plegers met een uitgebreid strafrechtelijk verleden, dan is het niet verwonderlijk dat in de periode daarna de recidive hoger uitvalt. De recidive verandert immers met de achtergrondkenmerken mee.
Verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de personen in het onderzoek vertroebelen het zicht op de ontwikkeling van de recidive in de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld. Indien in een bepaald jaar relatief veel vrouwelijke HG-plegers zijn vervolgd, zal twee jaar later de recidive naar alle waarschijnlijkheid zijn afgenomen omdat vrouwelijke daders over het algemeen minder recidiveren. Omdat we graag de ontwikkeling van de recidive willen zien los van verschuivingen in de samenstelling van de daderpopulatie, worden in het kader van de Recidivemonitor ook *gecorrigeerde* percentages berekend. Voor de technische details, zie box 2 in paragraaf 2.4. Na correctie van de percentages kan een daling of stijging in de hoogte van de recidive in een bepaald jaar niet meer worden toegeschreven aan de gemeten veranderingen in de daderpopulatie.
Figuur 7 geeft de netto-ontwikkeling van de gecorrigeerde 2-jarige algemene prevalentie van recidive voor de vervolgde daders van huiselijk geweld weer. Vanaf 2007 tot en met 2010 is er een lichte afname van de strafrechtelijke recidive te zien, gevolgd door een lichte stijging van de prevalentie in 2011, het laatste onderzoeksjaar. Het is onbekend of we te maken hebben met een trendbreuk of dat het om een eenmalige toename gaat. Dat zal volgend jaar duidelijk worden.

De daling in de eerste jaren van de onderzoeksperiode en de stijging in het laatste jaar, kunnen zoals aangegeven niet worden toegeschreven aan een veranderde samenstelling van de daderpopulatie of aan algemene registratie-effecten. Althans niet voor zover met deze factoren in dit onderzoek rekening kon worden gehouden. Wellicht zien we hier het effect van de dadergerichte aanpak in het beleid van Veiligheid en Justitie op het terrein van huiselijk geweld. Maar ook dat staat allerminst vast. De trend in figuur 5 kan ook het resultaat zijn van meer algemene ontwikkelingen. In zo goed als alle sectoren van de Nederlandse strafrechtpleging is de laatste jaren een daling van de strafrechtelijke recidive te zien (Wartna et al., 2014). Misschien staat de afname van de recidive in de populatie van vervolgde HG-plegers dus los van het beleid dat in de achterliggende jaren op dit vlak is gevoerd en liggen er meer algemene factoren aan ten grondslag. In de discussie komen we hier op terug.

Figuur 7 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive in vijf opeenvolgende cohorten, gecorrigeerd voor verschuivingen in de populatie

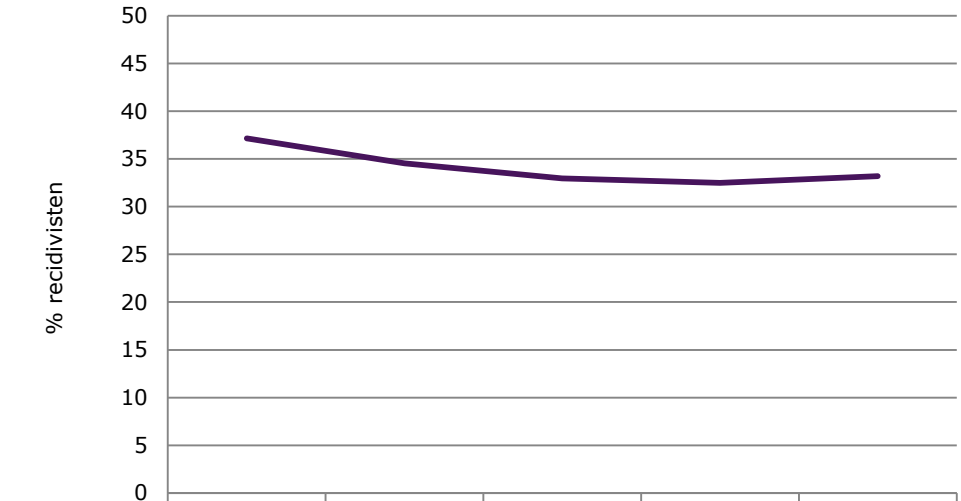

	2007	2008	2009	2010	2011
% recidivisten	37,2	34,5	33,0	32,5	33,2

Cohort

3.2 Recidiveonderzoek Wet tijdelijk huisverbod

Nu we de strafrechtelijke recidive in de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld hebben besproken, gaan we over tot de evaluatie van de Wth in termen van de latere recidive van de HG-verdachten. Eerst gaan we in op de vergelijkbaarheid van de personen met en zonder huisverbod. In paragraaf 3.2.2 wordt de recidive van de interventie- en controlegroep beschreven en paragraaf 3.2.3 ten slotte, bevat de uitkomsten van een multipele regressieanalyse waarmee wordt getoetst of de tijdelijke uithuisplaatsing en de hulpverlening die daar doorgaans mee gepaard ging, een merkbaar effect hebben gehad op de recidive.

3.2.1 Vergelijkbaarheid interventie- en controlegroep

In deze paragraaf worden HG-verdachten die in 2011 te maken kregen met een uithuisplaatsing in het kader van de Wth, op een aantal punten vergeleken met verdachten van huiselijk geweld die om uiteenlopende redenen geen huisverbod kregen. Het is belangrijk dat de personen in beide groepen vergelijkbaar zijn, anders is een directe vergelijking van de recidive niet op zijn plaats.

Tabel 4 Verschil toets achtergrondkenmerken tussen HG-verdachten met en zonder opgelegd huisverbod

Achtergrondkenmerk	Interventiegroep (N=105)	Controlegroep (N=104)	Toets statistiek (totale N)	Sign.
	gem (sd)	gem (sd)	t; p	
Leeftijd bij incident HG	37,6 (11,6)	36,0 (11,7)	-0,98; 0,33 (208)	ns
Leeftijd eerste justitiecontact	26,2 (13,0)	28,5 (12,5)	0,66; 0,21 (206)	ns
Aantal eerdere justitiecontacten	6,4 (9,9)	3,6 (6,8)	-2,39; 0,02 (206)	*
	% (N)	% (N)	χ2; p	
Sekse (man)	99,0 (104)	84,6 (88)	14,6; 0,00 (209)	**
Geboorteland (Nederland)	58,1 (61)	40,6 (41)	6,3; 0,01 (206)	*
Aanhouding (ja)	94,3 (99)	51 (49)	48,3; 0,00 (201)	**
Strafrechtelijke afdoening (ja)	78,9 (75)	37,0 (34)	33,9; 0,00 (187)	**
Casus bekend bij SHG (ja)	100 (105)	48,1 (50)	73,5; 0,00 (209)	**

* p<0,05

** p<0,01

Tabel 4 geeft de beschikbare achtergronden van HG-verdachten met en zonder een huisverbod en de p-waarde van de uitgevoerde toetsen. De variabelen geboorteland, leeftijd 1e strafzaak en strafrechtelijk verleden zijn onttrokken aan de OBJD, de andere variabelen zijn afkomstig uit het door Regioplan aangeleverde databestand.[19] We zien dat er een significant verschil is in de omvang van het strafrechtelijk verleden. De HG-verdachten die een huisverbod kregen opgelegd hadden gemiddeld bijna twee keer zoveel eerdere justitiecontacten als de groep zonder huisverbod. In het onderzoek van De Vaan et al. (2013) werden geen verschillen gevonden in het aantal antecedenten geregistreerd bij de politie. Maar op justitieniveau was dat verschil er dus wel. We zien verder dat er geen significant verschil is in de leeftijd ten tijde van het huiselijk geweld. Ook de leeftijd waarop zich in het verleden het justitiecontact voordeed verschilt in beide groepen niet. Uit tabel 4 blijkt verder dat de personen met een huisverbod op één uitzondering na mannen zijn. De oververtegenwoordiging is nog groter dan we eerder zagen in de populatie van vervolgde HG-plegers. In de controlegroep ligt dit anders. Daarin is het aandeel vrouwelijke verdachten groter.
Personen met een huisverbod zijn veel vaker geboren in Nederland en werden naar aanleiding van het huiselijk geweld vaker als verdachte aangehouden. Het grootste gedeelte van hen werd strafrechtelijk vervolgd, dat wil zeggen dat de politie het onderzoeksdossier na de opsporing inzond naar het OM. In de controlegroep betrof dit een minderheid. De incidenten van de HG-verdachten die uit huis werden geplaatst waren ook allemaal bekend bij de SHG. In de interventiegroep was veel vaker dan in de controlegroep sprake van hulpverlening in aansluiting op de melding van het huiselijk geweld. Bijna alle respondenten hebben in het verlengde van het huisverbod een zorgtraject doorlopen. In de controlegroep was dat zoals eerder aangegeven slechts een minderheid.

Al met al kunnen we stellen dat de interventiegroep van HG-verdachten met een huisverbod een veel zwaardere groep is dan de verzameling personen in de controlegroep. De personen met een huisverbod hadden een uitgebreider strafrechtelijk verleden en kregen naar aanleiding van het uitgangsdelict vaker te maken met politie en justitie. We mogen aannemen dat dus ook het huiselijk geweld ernstiger was. Een directe vergelijking van de recidive in beide groepen is gezien deze resul-

[19] Vanwege missende waarden konden veel variabelen uit het bestand niet worden meegenomen in deze analyse.

taten niet bepaald op zijn plaats. De interventie- en controlegroep zijn onderling niet goed vergelijkbaar. Sterker nog, op grond van de afwijkende achtergronden verwachten we dat de strafrechtelijke recidive in de interventiegroep hoger zal uitvallen dan in de controlegroep.

3.2.2 Recidive in de interventie- en de controlegroep

Figuur 8 geeft voor 4 verschillende criteria de 2-jarige recidiveprevalentie voor verdachten van huiselijk geweld met of zonder huisverbod. Het percentage algemene recidive is in de interventiegroep, dus na een huisverbod, hoger dan in de controlegroep.[20] Ook de ernstige recidive lijkt hoger en hetzelfde geldt voor de zeer ernstige en de speciale recidive. De verschillen in figuur 8 zijn echter geen van alle statistisch significant (p>0,05). In het onderzoek van Regioplan (De Vaan et al., 2013) werd op de speciale recidive een niet-significant verschil gevonden in omgekeerde richting: binnen één tot anderhalf jaar na het uitgangsdelict bleken plegers van huiselijk geweld met een huisverbod minder vaak een nieuwe huiselijk gewelddelict te hebben gepleegd dan personen in de controlegroep zonder huisverbod. Maar dat vinden wij in dit onderzoek dus niet terug.
Een belangrijk verschil met de recidivemeting van Regioplan is dat die meting is gebaseerd op gegevens van de politie. Het huidige onderzoek maakt gebruik van gegevens uit de justitiële documentatie. Mogelijk speelt dit een rol. Daarnaast hebben we gezien dat de controlegroep op een aantal punten niet goed vergelijkbaar is met de groep HG-plegers die een huisverbod te verwerken kregen. Eén belangrijk verschil was dat personen in de interventiegroep veel vaker dan de personen in de controlegroep strafrechtelijk werden vervolgd. Bij drie op de vier personen met een huisverbod werd het delict strafrechtelijk afgedaan, bij personen zonder een huisverbod kwam dit in nog geen vier op de tien gevallen voor.

Figuur 8 Prevalentie van 2-jarige algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale recidive van HG-verdachten met en zonder huisverbod opgelegd in 2011

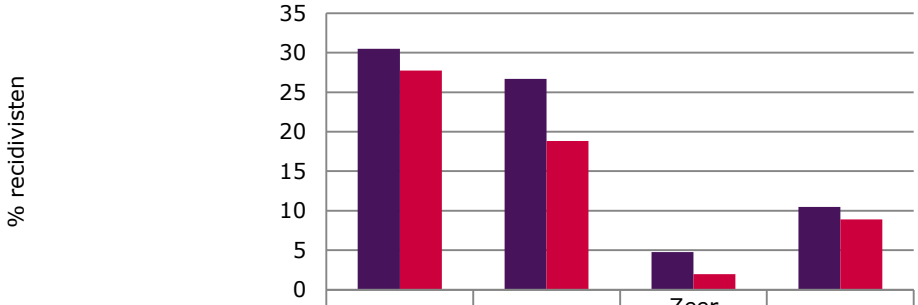

	Algemene recidive*	Ernstige recidive*	Zeer ernstige recidive*	Speciale recidive*
Interventiegroep (N=105)	30,5	26,7	4,8	10,5
Controlegroep (N=101)	27,7	18,8	2,0	8,9

* Het verschil tussen beide groepen is niet significant.

[20] Twee personen uit de interventiegroep recidiveerden binnen 28 dagen. Wellicht dus tijdens het huisverbod.

Om een meer zuivere vergelijking tussen beide groepen te maken hebben wij een tweede analyse gedaan, waarbij van beide groepen alleen de personen zijn meegenomen van wie het uitgangsdelict leidde tot een strafzaak. Figuur 9 geeft de resultaten van deze analyse weer, op de vier verschillende uitkomsten.
Hoewel de verschillen nog steeds niet significant zijn, blijkt dat het beeld met betrekking tot de algemene recidive licht is veranderd. Bovendien valt de vergelijking van de speciale recidive nu ten gunste uit van de groep met huisverbod, net zoals in het onderzoek van Regioplan. Het is niet moeilijk een verklaring te vinden voor het feit dat de resultaten van het huidige onderzoek bij deze analyse wat dichter in de buurt komen van de uitkomsten van het onderzoek van De Vaan en collega's (2013). We zagen in paragraaf 3.2.1 dat de oorspronkelijke interventiegroep zwaarder is dan de controlegroep. Door de analyse te beperken tot degenen die strafrechtelijk werden vervolgd, vallen de verschillen tussen beide groepen voor een deel weg, met als gevolg dat de onderzoeksresultaten sterker convergeren.

Figuur 9 Prevalentie van 2-jarige algemene, ernstige, zeer ernstige en speciale recidive van vervolgde plegers van huiselijk geweld met of zonder huisverbod op gelegd in 2011

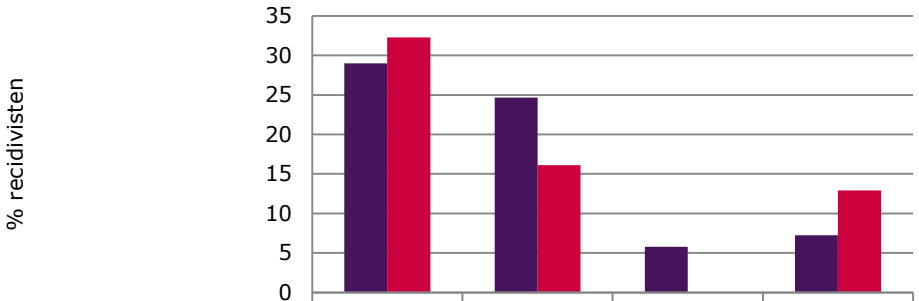

	Algemene recidive*	Ernstige recidive*	Zeer ernstige recidive*	Speciale recidive*
Interventiegroep (N=69)	29,0	24,6	5,8	7,3
Controlegroep (N=31)	32,3	16,1	0,0	12,9

*Het verschil tussen beide groepen is niet significant.

3.2.3 Effectschatting huisverbod

De inperking van de analyse tot degenen die strafrechtelijk werden vervolgd is één manier om om te gaan met de verschillen in de achtergronden in de interventie- en controlegroep. Een betere methode is het uitvoeren van een multiple regressieanalyse. Die zorgt er voor dat alle respondenten in het onderzoek kunnen blijven. Bij een regressie wordt via een voorspellingsmodel een schatting gemaakt van het onafhankelijke effect dat een factor op de uitkomst heeft. In dit geval zijn de kenmerken uit tabel 4 in het model opgenomen. Het gaat om leeftijd, leeftijd ten tijde van de eerste strafzaak, geboorteland, omvang van het strafrechtelijk verleden en strafrechtelijke afdoening (ja/nee).[21] Aan deze controle-variabelen werd vervolgens de variabele 'groep' toegevoegd. Deze geeft aan of de persoon in kwestie deel uit-

[21] Sekse, aanhouding en casus bekend bij SHG werden niet in het model opgenomen vanwege hun zeer scheve verdeling. Dat leidt tot onbetrouwbare schattingen. Daarnaast vertoonde aanhouding een zeer sterke onderlinge samenhang met de variabele strafrechtelijke afdoening.

maakte van de interventie- of van de controlegroep. Van deze variabele willen we het unieke effect schatten op het niveau van de recidive onder plegers van huiselijk geweld. Als uitkomstmaat gold de prevalentie van tweejarige, speciale recidive.[22]

Tabel 5 Multipele Cox regressie van de prevalentie van speciale recidive op achtergrondkenmerken van verdachten van huiselijk geweld met of zonder huisverbod

Achtergrondkenmerk (referentiecategorie)	e^{B}	95% BI	p
Leeftijd	0,92	0,86-0,98	0,01*
Leeftijd 1e strafzaak	1,04	0,96-1,13	0,37
Geboorteland (Nederland)	1,71	0,69-4,21	0,24
Aantal eerdere justitiecontacten	1,27	1,08-1,49	0,00**
Strafrechtelijke afdoening (nee)	1,00	0,98-1,03	0,86
Groep (geen huisverbod)	1,18	0,49-2,82	0,71

* p<0,05

** p<0,01

Tabel 5 geeft de uitkomsten van de multipele Cox regressie-analyse voor de totale groep verdachten van huiselijk geweld, met of zonder huisverbod. Alleen de leeftijd ten tijde van het uitgangsdelict en het aantal eerdere justitiecontacten blijken significant samen te hangen met de kans dat zich nadien nieuwe justitiecontacten voordoen wegens herhaald huiselijk geweld. Het feit dat iemand naar aanleiding van het oorspronkelijke incident wel of geen huisverbod kreeg opgelegd, blijkt ook wanneer wordt gecorrigeerd voor onderlinge verschillen op relevante achtergrondkenmerken *niet* van invloed te zijn op het niveau van de speciale recidive. In bijlage 5 worden de resultaten weergegeven van soortgelijke analyses, maar dan met algemene en (zeer) ernstige recidive als uitkomstvariabele. Ook hier blijkt de variabele 'groep' geen eigen, significante bijdrage te leveren aan de voorspelling van de kans op recidive. Kortom, er is *geen* aanwijzing gevonden dat een tijdelijke uithuisplaatsing bij gevallen van huiselijk geweld latere recidive voorkomt.

[22] Bijlage 5 geeft de uitkomsten van multipele Cox regressieanalyses op de prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive.

4 Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was tweeledig. Enerzijds levert het een actualisering op van de achtergronden en de strafrechtelijke recidive van de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld. Met de Recidivemonitor kan momenteel een beeld worden geschetst van de terugval van de daders die in de periode tussen 2007 en 2011 voor dit type delict werden bestraft.
Het tweede oogmerk van het onderzoek was een effectmeting van de Wet tijdelijk huisverbod. Sinds 1 januari 2009 kunnen personen die onder verdenking staan van huiselijk geweld op last van de burgermeester maximaal 28 dagen uit huis worden geplaatst. Een huisverbod wordt opgelegd om bij (de dreiging van) huiselijk geweld verdere escalatie van de situatie te voorkomen en om hulpverlening aan slachtoffer en verdachte mogelijk te maken. Met het onderzoek is nagegaan of het instellen van huisverboden gepaard is gegaan met een vermindering van de latere, strafrechtelijke recidive.

Vervolgde plegers van huiselijk geweld
Afgaand op een schatting op basis van de OBJD, worden jaarlijks 6.000 tot 8.000 personen vervolgd vanwege het plegen van huiselijk geweld. Meer dan negen van de tien daders zijn van het mannelijk geslacht. Zij zijn gemiddeld 35 jaar oud. Ruim 70% van de daderpopulatie is voorafgaand aan de uitgangszaak al eerder met justitie in aanraking geweest. Gemiddeld hadden zij voorafgaand aan de uitgangszaak al vijf eerdere justitiecontacten opgebouwd, het eerste contact vond plaats rond het 25e levensjaar. Onduidelijk blijft of de eerdere strafzaken ook handelden om huiselijk geweld.
Afgaand op de wetsartikelen die in de justitieregistratie te vinden zijn bestond het huiselijk geweld voor de meerderheid uit eenvoudige mishandeling (68%-73%), gevolgd door bedreiging (17%-19%). In de uitgangszaak kwam naast het huiselijk geweld relatief vaak (13%-15%) vernieling voor. Psychisch geweld kwam met 2% zeer weinig voor in de systemen en ook de prevalentie van seksueel geweld lijkt laag. Voor een deel is dit een registratie-effect, maar het heeft ook te maken met het feit dat deze vormen van huiselijk geweld lastig te bewijzen zijn. De lage prevalentie van seksueel geweld zien we ook terug in politiegegevens. Het aangiftepercentage ligt bij seksueel geweld aanmerkelijk lager dan bij lichamelijk geweld (Ferwerda & Hardeman, 2013). Daarnaast wordt een hg-feit in een deel van de gevallen geschaard onder de maatschappelijke classificatie 'zedendelict'. De daders zijn dan niet meer herkenbaar als plegers van huiselijk geweld.
Vanaf april 2015 kan in het registratiesysteem van justitie meer dan één maatschappelijke classificatie aan een strafbaar feit worden toegekend. Als men die mogelijkheid benut, kunnen in de toekomst alle relevante gevallen van huiselijk geweld uit de OBJD worden geselecteerd en wordt het eenvoudig om geschakeerd monitoronderzoek te doen naar de totale populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld.
In bijna de helft van de uitgangszaken in dit onderzoek werd het huiselijk geweld bestraft met een werkstraf. Ruim één op de tien zaken eindigde in een korte, onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Een geldboete komt niet vaak voor. Wel is in 2011, het laatste cohort dat onderzocht kon worden, een sterke stijging van het aantal beleidssepots te zien. Dit heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod, maar we zien ook en vooral het aandeel voorwaardelijke sepots toenemen. Uit de sepotgronden blijkt dat er meer aandacht

is gekomen voor het stellen van bijzondere voorwaarden, zoals reclasseringstoezicht en/of speciale daderprogramma's voor HG-plegers.

De strafrechtelijke recidive onder vervolgde plegers van huiselijk geweld is gedurende de onderzoeksperiode licht gedaald. Circa één op de drie daders is binnen twee jaar na de strafzaak opnieuw in aanraking gekomen met justitie voor het plegen van een misdrijf. Kijken we naar de speciale recidive dan is het percentage veel lager. Circa 8% van de groep had binnen twee jaar een nieuwe strafzaak naar aanleiding van huiselijk geweld. Mogelijk is dit een lichte onderschatting, niet alle gevallen van huiselijk geweld worden namelijk bij justitie als zodanig geregistreerd. Uit eerdere metingen is gebleken dat de prevalentie van 'algemene' en 'ernstige' recidive onder vervolgde HG-plegers even hoog is als onder alle personen die werden vervolgd voor een gewelddelict. Het percentage dat recidiveert met huiselijk geweld is wel hoger (Alberda & Wartna, 2013). Daarin onderscheidt deze dadergroep zich van geweldplegers in het algemeen.
Hoewel de uitkomsten van bevolkingsenquêtes suggereren dat de verschillen in werkelijkheid nog groter zijn, komen in de onderzoeksgroep van vervolgde HG-plegers relatief veel personen voor die in niet-Westerse landen zijn geboren, dat wil zeggen in vergelijking met geweld in het algemeen. De recidivecijfers onder HG-plegers geboren in Marokko en Suriname zijn echter lager dan onder HG-plegers uit Nederland. Dat is opvallend, want meestal is de terugval in deze bevolkingsgroepen juist het hoogst. Mogelijk heeft dit te maken met verschillen in meldingsbereidheid. Uit onderzoek blijkt dat vooral in de Turkse, Marokkaanse en Surinaamse gemeenschappen een taboe heerst op het praten over seksueel geweld (Van Dijk et al., 2002). Indien allochtone slachtoffers minder geneigd zijn incidenten te melden, vindt er ten aanzien van deze bevolkingsgroepen op politie- en justitieniveau een sterkere onderrapportage plaats en zullen de recidivecijfers die op deze registraties gebaseerd zijn lager uitvallen.
De strafrechtelijke recidive is het hoogst onder HG-plegers die zich schuldig maakten aan bedreiging en zware mishandeling en onder daders die naast het huiselijk geweld werden vervolgd voor andere misdrijven, waaronder drugs- en vermogensdelicten. Dit kwam eerder aan het licht in onderzoek van Henning en Feder (2004). Zij wezen op middelengebruik als een extra risicofactor voor recidive onder HG-plegers.
Naast een beeld van de terugval in verschillende subgroepen van vervolgde plegers van huiselijk geweld, is in dit onderzoek berekend hoe het zit met de ontwikkeling van de recidive over de tijd. Rekening houdend met verschuivingen in de samenstelling van de daderpopulatie is in de onderzoeksperiode een daling van de strafrechtelijke recidive te zien. Het percentage 2-jarige algemene recidive is afgenomen van 37,2% in 2007 naar 33,2% in 2011. Alleen in het laatste jaar van het onderzoek, 2011, was een lichte toename van de prevalentie van recidive te zien. Volgend jaar zal duidelijk zijn of het hier om een incidentele schommeling ging of dat de dalende tendens in de strafrechtelijke recidive in elk geval voorlopig is geëindigd.

Het is lastig te achterhalen wat de precieze oorzaak is van de ontwikkeling in de cijfers. Mogelijk is de daderpopulatie in meer opzichten van samenstelling veranderd en konden we de cijfers daar niet voor corrigeren. Het zou ook kunnen dat het beleid op het terrein van huiselijk geweld de daling van de recidive in de hand heeft gewerkt. Met maatregelen als de ontwikkeling van standaardscreeningsinstrumenten, de versterking van het aanbod van gedragsinterventies en zorgverlening, verbetering van de nazorg en de Wet tijdelijk huisverbod is er in de achterliggende jaren veel gebeurd. De daling van de recidive onder plegers van huiselijk geweld zou er op kunnen wijzen dat deze maatregelen succesvol zijn geweest, temeer om-

dat met hetzelfde justitiebeleid een goede signalering van gevallen van huiselijk geweld is nagestreefd.
De aandacht voor dit delict is sterk toegenomen. Ferwerda & Hardeman (2013) becijferden dat de meldingsbereidheid van slachtoffers is toegenomen van 12% in 1997 tot 20% in 2010.[23] Daarnaast heeft de intensivering van de opsporing en vervolging op dit terrein er toe geleid dat een groter deel van deze vorm van criminaliteit onder de aandacht wordt gebracht van justitie. Maar dat zou betekenen dat ook de zichtbaarheid van de recidive is vergroot, want de recidivecijfers in dit rapport zijn gebaseerd op justitiegegevens. Des te opmerkelijker is het dat deze cijfers over het grootste deel van de onderzoeksperiode zijn gedaald. Nu blijkt uit de Recidivemonitor dat de laatste jaren in bijna alle sectoren van de Nederlandse strafrechtpleging een afname van de terugval is te zien (Wartna et al., 2014). De daling van de 2-jarige recidive in de populatie van vervolgde plegers van huiselijk geweld in de periode 2007-2010, is daarvan wellicht slechts het volgende voorbeeld. Met andere woorden, het kan ook zijn dat de daling die we met dit onderzoek constateren meer algemene oorzaken heeft.

Goed beschouwd vormt een dalend recidivecijfer alleen bewijs voor de effectiviteit van het gevoerde beleid indien alle andere factoren die op het cijfer van invloed zijn, constant kunnen worden gedacht. En dat laatste is hooguit in een laboratorium het geval. De evaluatie van de landelijke aanpak van huiselijk geweld zal dus ook langs andere wegen moeten verlopen dan via het vaststellen van een enkelvoudig recidivecijfer, hoe ingenieus van opbouw dan ook. De doorwerking van de voorgenomen maatregelen zal moeten worden nagelopen tot op het niveau van het gedrag van de personen waarop zij zijn gericht. Welke gedragsinterventies voert de reclassering uit? Welke deel van de HG-plegers wordt via de reclassering toegeleid naar zorg? Welke andere hulpverleningstrajecten zijn er en hoe grijpen de activiteiten van instanties als Veilig Thuis (voorheen SHG en AMK) daar op in? Welk effect mag bijvoorbeeld verwacht worden van het triage-instrument veilig thuis dat onlangs werd geïntroduceerd (Vogtländer & Van Arum, 2015)? Alleen als alle bedoelde en onbedoelde mechanismen die met of in naam van het landelijke beleid in werking zijn gezet tot in detail zijn beschreven, is het mogelijk de invloed van het beleid op de cijfers ten volle te doorgronden.

Evaluatie Wet tijdelijk huisverbod
Begrip van hoe een maatregel doorwerkt in de praktijk garandeert echter nog niet dat het effect ervan in harde cijfers zichtbaar wordt. Daar is meer voor nodig: het uitsluiten van alternatieve verklaringen. Dit laatste hebben we geprobeerd in het tweede deel van het onderzoek, met de vergelijkende recidivemeting onder mensen met en zonder een huisverbod. Met een quasi-experimenteel design is onderzocht of een effect op het recidiveniveau kon worden vastgesteld van de tijdelijke uithuisplaatsingen van verdachten van huiselijk geweld. Dat was niet het geval. De strafrechtelijke recidive onder circa 100 verdachten van huiselijk geweld die tijdelijk uit huis werden genomen, was – na controle voor relevante achtergrondkenmerken - even hoog als die in een groep tegenhangers die geen huisverbod kreeg opgelegd. Althans, er was geen significant verschil. Het effect van de hulpverlening die in veel gevallen in het verlengde lag van het huisverbod, kon dus ook niet worden vastgesteld.

[23] Een andere factor die de zichtbaarheid van huiselijk geweld vergroot is de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, die sinds 1 juli 2013 van kracht is. Deze verplicht professionals zoals huisartsen, leerkrachten en medewerkers van jeugdinrichtingen om een melding te maken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring.

Eerder onderzoek onder dezelfde groepen wees wel een verschil uit ten gunste van het huisverbod. De Vaan et al. (2013) vonden in de groep die omwille van de veiligheid uit huis was geplaatst minder nieuwe meldingen van huiselijk geweld in de periode van twaalf tot achttien maanden na het oorspronkelijke incident. Bij de analyse van de speciale recidive hielden de onderzoekers van Regioplan echter geen rekening met verschillen in de achtergronden van de personen in de interventie- en de controlegroep. Bovendien maakten zij voor het vaststellen van de recidive gebruik van gegevens uit de administratie van de politie, terwijl het onderhavige onderzoek werd gebaseerd op gegevens uit de justitiële documentatie. Wij vermoeden dan ook dat het verschil in de uitkomst van beide onderzoeken het gevolg is van een combinatie van selectie- en registratie-effecten.

Niet alle politiecontacten leiden tot een justitiecontact. Bij sommige incidenten is er wel een melding maar wordt er geen aangifte gedaan, of het opsporingsonderzoek van de politie leidt niet tot het inzenden van het dossier. De kans dat een delict dat bij de politie is aangemeld wordt doorgegeven aan het OM is van vele factoren afhankelijk en kan van groep tot groep verschillen. Uiteraard is de bewijsbaarheid van het delict daarbij essentieel, maar ook de ernst van delict en de vraag of de verdachte al eerder met politie en justitie in aanraking kwam speelt mee. Bij de verzameling HG-verdachten die centraal stond in de onderzoeken van Regioplan en het WODC was dit laatste een probleem. De groep die te maken kreeg met een huisverbod herbergde meer bekenden van justitie dan de controlegroep. In de interventiegroep mondde de melding van het huiselijk geweld ruim twee keer zo vaak uit in strafvervolging van de verdachte door het OM. Bovendien hadden de personen met een huisverbod gemiddeld veel meer eerdere justitiecontacten dan de personen zonder huisverbod. We kunnen dus wel verklaren waarom het gunstige resultaat dat Regioplan op politieniveau vaststelde op justitieniveau niet kon worden gemeten. In de zwaardere interventiegroep leidde een groter deel van de nieuwe meldingen van huiselijk geweld tot het doorsturen van het dossier naar het OM. Het gevolg is dat de cijfers op justitieniveau voor de interventiegroep hoger uitvallen en het verschil in recidive dat Regioplan nog constateerde, niet meer zichtbaar is.
Er zijn meer aanwijzingen dat selectie en registratie een rol hebben gespeeld. De Vaan et al. (2013) stellen in hun rapport dat hulpverleners overtredingen van hun cliënten niet altijd doorgeven aan de politie. Zij willen de vertrouwensband met hun cliënt zo lang mogelijk intact houden en geven hen in voorkomende gevallen het voordeel van de twijfel. We weten dat de HG-verdachten met een huisverbod veel vaker in een hulpverleningstraject terecht kwamen dan de HG-verdachten die geen huisverbod kregen opgelegd. Er is dus een goede kans dat als er sprake was van onderrapportage op politieniveau, de interventiegroep daar het meeste last van had, met als gevolg dat de 'politierecidive' voor deze groep gunstig uitviel. Dit effect was niet aanwezig op justitieniveau. Integendeel zelfs, want als een incident eenmaal gemeld is bij de politie maakt de betrokkenheid van hulpverleners de kans juist groter dat het OM tot vervolging over gaat, bijvoorbeeld omdat de verklaring van de hulpverlener kan dienen als steunbewijs als de zaak wordt voorgelegd aan de rechter.

Kortom, wij denken niet dat er een 'behandeleffect' van het tijdelijk huisverbod is uitgegaan. Met de aanpak van de Recidivemonitor werd geen verschil aangetroffen. Regioplan vond wel een gunstig resultaat op basis van politiegegevens, maar wij vermoeden dat het verschil dat werd gemeten tussen de interventie- en controlegroep het gevolg is geweest van selectiemechanismen en registratie-effecten.

Een meer inhoudelijke discussie betreft de vraag hoe het hulpverleningstraject dat veelal in het verlengde van het huisverbod werd ingezet, zich verhoudt met de strafrechtelijke aanpak waarvoor in de meeste gevallen werd gekozen. Het is denkbaar dat de hulpverlening in de weg werd gezeten door de vervolging en berechting en de daaropvolgende strafrechtelijke interventie. Daarover zijn geen gegevens bekend, maar de procesevaluatie van Schreijnenberg (2010) maakte duidelijk dat het tijdelijk huisverbod over het algemeen niet wordt toegepast zoals bedoeld. Het idee van de Wet is dat het huisverbod hoofdzakelijk zou worden opgelegd in situaties waar de politie voorheen geen mogelijkheden had om op te treden. Uit het onderzoek van Regioplan en het WODC blijkt echter dat zo'n 80% van de opgelegde huisverboden uitmondde in een strafrechtelijk afdoening. Bovendien waren het vooral daders met een rijk geschakeerd strafrechtelijk verleden die het huisverbod kregen opgelegd.
Misschien wordt het huisverbod verkeerd, of beter: te eenzijdig gebruikt om van invloed te zijn op het recidiveniveau. Wellicht is het middel te zwak, qua intensiteit en duur, om ook op langere termijn een effect te hebben op daders die in het verleden al meermalen met justitie in aanraking zijn gekomen en van wie het risico dat zij opnieuw in de fout gaan behoorlijk hoog is. Een tijdelijke uithuisplaatsing is primair bedoeld om rust te creëren in een dreigende situatie. Daartoe is het een probaat middel. Daarnaast zou het via de hulpverlening die er mee gepaard gaat kunnen helpen om de kans op terugval te beperken, maar dan is dat waarschijnlijk bij een minder zware groep van personen die (nog) niet bij politie en justitie bekend zijn.
Zoals bij elke interventie is het belangrijk om het huisverbod en de hulpverlening in te zetten in situaties waar de kans op succes reëel is. Bij het opsporen van de geschikte groep zouden gevalideerde risicotaxatie-instrumenten zoals het RiHG, B-Safer en het triage-instrument 'veilig thuis', een rol kunnen spelen. Als het middel beter wordt afgestemd op het recidiverisico van de verdachte, kan het huisverbod er toe bijdragen dat toekomstig geweld wordt voorkomen. Nader onderzoek onder een grotere en meer diverse groep van uithuisgeplaatsten zou dat kunnen uitwijzen.

Summary

Criminal recidivism in domestic violence offenders

Relapse development and long-term effects of the Temporary Domestic Exclusion Order Act

Domestic violence is a major social problem. Self-reporting surveys show that 45% of the Dutch population has been a victim of this offence. The *Privé Geweld – Publieke Zaak* (Private Violence – Public Issue) interdepartmental policy programme was implemented between 2002 and 2008 in order to deal with this phenomena. The programme was extended to 2011 (Ministry of Justice, 2002, 2008[24]). The most important goal was to reduce the seriousness and extent of domestic violence.
In 2013, the Research and Documentation Centre (WODC) started to monitor recidivism among domestic violence offenders. In the first wave the research focussed on persons who were prosecuted during the period between 2007 and 2009. For some years now, mayors may, if there are any incidents, place persons who are suspected of domestic violence out of home for a maximum of 28 days. This is done to prevent further escalation and to start offering assistance to the suspect and victim. Regioplan Agency conducted research into the effects of out-of-home placements within the framework of the *Temporary Domestic Exclusion Order Act* and found indications that recidivism during the months after the incident was lower in persons who were placed out of home than in a control group of domestic violence offenders without a domestic exclusion order (De Vaan et al., 2013[25]).
This report discusses the results of a follow-up to the research conducted by De Vaan and colleagues, but also gives an update of recidivism figures in the population of prosecuted domestic violence offenders. Regioplan applied a relatively short follow-up period and used police data in order to measure recidivism. The measurements in this research are based on data included in judicial documentation and all domestic violence offenders are followed for at least two years.

Method

The research was conducted in accordance with the guidelines of the WODC Recidivism Monitorand focused on relapse of persons who committed the offence between 2007 and 2011. The data came from the Research and Policy Database for Judicial Documentation (OBJD), a pseudonymised version of the judicial documentation. This implies that only those crimes are charted that were handled by the Public Prosecutions Service. Recidivism is calculated on the basis of four criteria: general recidivism (each new crime), serious recidivism (crimes that carry a custodial sentence of four years or more), very serious recidivism (crimes that carry a custodial sentence of eight years or more) and special recidivism, which is defined

[24] Ministerie van Justitie (2002). *Privé geweld – Publieke zaak: Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld*. Den Haag: Ministerie van Justitie. Ministerie van Justitie (2008). Plan van aanpak Huiselijk Geweld tot 2011: 'De volgende fase'. Den Haag: Ministerie van Justitie.

[25] Vaan, K.B.M. de, Timmermans, M., & Homburg, G.H.J. (2013). *Effectief uit huis geplaatst? Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod*. Amsterdam: Regioplan.

here as a new criminal case following domestic violence. Just as before, the offender group was selected on the basis of the OBJD field 'social classification'. Previous research showed that around 80% of prosecuted domestic violence offenders can be identified through this field.

The OBJD data and the data collected by De Vaan et al. (2013) were used to measure the effects of the Temporary Domestic Exclusion Order Act. The measurement includes a random check of around 100 persons who were placed out of home and the same number of domestic violence offenders who, for various reasons, were not placed out of home (i.e. the 'control group'). A quasi-experimental design was used to measure the effect of the out-of-home placements. In this case, this means that the comparison of recidivism in both groups will take into account mutual differences in background characteristics known to be related to the odds of recidivism.

Key results

Each year, 6,000 to 8,000 persons are prosecuted for domestic violence. Most criminal cases pertained to simple assaults (68%-73%), followed by threats (17%-19%). The judicial documentation showed very few cases of psychological violence (2%) and the prevalence of sexual violence also seems to be low. More than 90% of the offenders are male. Their average age is 35. Over 70% of the offenders have already had a brush with the law before the initial case. On average, they have had five earlier contacts with the judiciary,, the first of which took place around the age of 25. A disproportionately high number of cases were handled in the districts of The Hague, Amsterdam and Rotterdam. Community service was the most common settlement.

The current research group forms a select part of the total population of domestic violence offenders. Not all incidents are brought to the attention of the Public Prosecution Service; this usually depends on the seriousness and provability of the offence committed. For these reasons, psychological forms of domestic violence are under-represented and the research population includes relatively many male offenders (they inflict serious physical injuries more often) of Dutch origin (there is less willingness to report among non-Western population groups). The documentation shows few sexual offences and cases of child abuse. These are often registered in the judicial systems under a classification other than 'domestic violence'.

Looking at criminal recidivism of prosecuted domestic violence offenders, the percentage of 2-year general recidivism appeared to have decreased during the research period from 37.2% in 2007 to 33.2% in 2011. Only the final year of the research, 2011, showed a slight increase in prevalence of recidivism. The figures were corrected for shifts in the background characteristics of the offenders. In other words, they show the net relapse development of the research population.

In addition to measuring recidivism among the prosecuted domestic violence offenders, this report measures the effects of the Temporary Domestic Exclusion Order Act. The results show that the group that was placed out of home showed no lower recidivism in the next few years compared to the control group of domestic violence offenders without a domestic exclusion order. This comparison has taken account of mutual differences in a number of background characteristics. Earlier research conducted among the same groups showed a difference in favour of the domestic exclusion order, but this could therefore not be replicated in the current research.

Conclusion and discussion

It is difficult to determine the exact cause of the observed decrease in recidivism in prosecuted domestic violence offenders. It could be that the composition of the offender population changed in several respects and we were unable to correct for this. Another possibility is that the offender-focused policy in the area of domestic violence proved fruitful. Major efforts were made in the past few years with measures such as the development of standard screening instruments, the increased supply of behavioural intervention and assistance programmes, the improved aftercare and the Temporary Domestic Exclusion Order Act. At the same time, the identical judicial policy served to improve the detection of cases of domestic violence; this offence is given much more attention now. This makes it all the more remarkable that recidivism figures in this population have decreased. On the other hand, almost all sectors of criminal justice have shown a decrease in recidivism over the past few years (Wartna et al., 2014[26]). It could therefore also be that there are more general causes for the research results.

Based on a quasi-experimental design, additional research was conducted as to whether out-of-home placements within the framework of the Temporary Domestic Exclusion Order Act have had effects on subsequent recidivism of persons suspected of domestic violence. This effect could not be established; there was no significant difference with a control group during the two-year period following the incident. The primary goal of an out-of-home placement is to create peace in a crisis situation. In practice, this often marks the starting point of a care programme in which the suspect and the victim are offered assistance. Our data show that the domestic violence offenders who were issued with a temporary domestic exclusion order joined an assistance programme much more often than the domestic violence offenders in the control group. However, we also see that the persons who were placed out of home were still prosecuted in most cases. It could be that the prosecution impeded the care programme and assistance and that there was therefore no effect on subsequent recidivism.
According to our research data, another aspect is that domestic exclusion orders were usually imposed on offenders with a serious criminal record. This may not be the group that is expected to show an effect on subsequent recidivism. A temporary domestic exclusion order is an appropriate means to interfere in a crisis situation, averting the immediate threat of further domestic violence. In order to reduce the risk of recidivism in the long term as well, domestic exclusion orders may perhaps better be imposed on persons who have not had prior contacts with the public prosecution service. Further research among a larger and more diverse group of persons placed out of home could show this. Candidates for a domestic exclusion order may be screened using validated risk assessment tools such as the RiHG (Domestic Violence Risk Assessment Tool), B-Safer or the 'safe at home' triage tool in order for a distinction to be made between persons issued with a domestic exclusion order only as an emergency measure and the group for which a targeted change in behaviour is pursued as well.

[26] Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Verweij, S., Timmermans, M., Witvliet, M., & Homburg, G.H.J. (2014). *Terugval in recidive: Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010*. Den Haag: WODC. Cahier 2014-16.

Literatuur

Alberda, D. (2011). *Haalbaarheidsonderzoek recidivemeting huiselijk geweld op basis van de OBJD.* Den Haag: WODC (intern document).

Alberda, D.L., & Wartna, B.S.J. (2013). *Recidive na huiselijk geweld: Ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van plegers van huiselijk geweld vervolgd in de periode 2007-2009.* Den Haag: WODC. Factsheet 2013-2.

BZK (Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties) (2008). *Aanwijzing huiselijk geweld en eergerelateerd geweld*. *Staatscourant*, nr. 141,13.

BZK (Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties) (2010). *Aanwijzing huiselijk geweld en eergerelateerd geweld*. *Staatscourant*. nr. 6462, 1-18.

Dijk, T. van, Flight, S., Oppenhuis, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: Aard, omvang en hulpverlening.* Hilversum: Intomart, Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek.

Ferwerda, H.& Hardeman, M. (2013). *Kijk..dan zie je het! Huiselijk geweld geteld en verdiept. Cijfers 2010 t/m 2012*. Arnhem: Bureau Beke.

Vogtländer L., & Arum, S. van (2015). *Triage Veilig Thuis: Bij huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik*. Utrecht: GGD GHOR Nederland.

Henning, K., & Feder, L. (2004). A comparison of men and women arrested for domestic violence: Who presents the greater threat? *Journal of Family Violence*, *19*(2), 69-80.

Heer-de Lange, N.E. de, & Kalidien, S.N. (2014). *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2013: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: Boom Lemma. Justitie in statistiek 4.

Jongebreur, W., Lindenberg, R., & Plaisier, J. (2011). *Landelijk beleid huiselijk geweld: Theoriegestuurde evaluatie periode 2002-2011.* Barneveld: Significant B.V.

Knaap, L.M. van der, Idrissi F., & Bogaerts, S. (2010). *Daders van huiselijk geweld:* Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 287.

Kuppens, J., & B.M.W.A. Beke (2008). *Huisverbod: Sleutel tot minder geweld? Aanzet tot een risicotaxatie-instrument huiselijk geweld*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP.

Kuppens, J., Cornelissens, A., & Ferwerda, H. (2006). *Aanpak in ontwikkeling: Strategie, samenwerking en visie bij huiselijk geweld*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

Ministerie van Justitie (2002). *Privé geweld – Publieke zaak. Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld.* Den Haag: Ministerie van Justitie.

Ministerie van Justitie (2008). *Plan van aanpak Huiselijk Geweld tot 2011: 'De volgende fase'.* Den Haag: Ministerie van Justitie.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2013). *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling: Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.* Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

MOVISIE (2011). *Huiselijk geweld: Aard en omvang, gevolgen, hulpverlening en aanpak.* Utrecht: MOVISIE.

Ruiter, C. de (2009). *B-Safer. Richtlijn voor het beoordelen van het risico van relationeel geweld*. (vertaling van P.R. Kropp, .D. Hart, K. Douglas & H. Belfrage). Maastricht: Maastricht University.

Schreijenberg, A., Vaan, K.B.M. de, Vanoni, M.C., & Homburg, G.H.J. (2010). *Procesevaluatie Wet tijdelijk huisverbod*. Amsterdam: Regioplan.

Staatsblad (2008). Wet van 9 oktober 2008, houdende regels strekkende tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod aan personen van wie een ernstige dreiging van huiselijk geweld uitgaat (Wet tijdelijk huisverbod). *Staatsblad*, nr. 421.
Staatsblad (2008). Besluit van 18 november 2008 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod. *Staatsblad*, nr. 484.
Tollenaar, N., & Laan, A. van der (2013). *Monitor Veelplegers 2013*. Den Haag: WODC. Factsheet 2013-4.
Vaan, K.B.M. de, Timmermans, M., & Homburg, G.H.J. (2013). *Effectief uit huis geplaatst? Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod.* Amsterdam: Regioplan.
Heijden, P.G.M. van der, Cruyff, M.J.L.F., & Gils, G.H.C. van (2009). *Omvang van huiselijk geweld in Nederland.* Utrecht: Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen, Departement Methoden en Technieken.
Veen, H.C.J. van der, & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland: Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010.* Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 288.
Verwijs, R. & Lunnemann, K. (2012). *Partnergeweld: Achtergrond en risicofactoren*. Utrecht: Verweij Jonker Instituut.
Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor*. Den Haag: WODC.
Wartna, B.S.J., Tollenaar N., & Blom, M. (2005). *Recidive 1997: Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassen en jeugdige daders*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 227.
Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Blom, M., Verweij, S., Alberda, D.L., & Essers, A.A.M. (2012). *Recidivebericht 2012: Landelijke cijfers met betrekking tot de strafrechtelijke recidive van justitiabelen uit de periode 2002-2009*. Den Haag: WODC. Factsheet 2012-6.
Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Verweij, S., Timmermans, M., Witvliet, M., & Homburg, G.H.J. (2014). *Terugval in recidive: Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010*. Den Haag: WODC. Cahier 2014-16.

Bijlage 1 Begeleidingscommissie WODC-Recidivemonitor

Voorzitter

Prof. dr. P.G.M. van der Heijden	Hoogleraar Statistiek, Universiteit Utrecht en professor of Socials Statistics, University of Southhampton

Leden

J.J.A. Essers	Senior Beleidsmedewerker, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid
Dr. O. Etman	Manager Informatievoorziening, Reclassering Nederland
Dr. M.M. Kommer	Coördinator strategieontwikkeling Ministerie van Veiligheid en Justitie, Directie Algemene Justitiële Strategie
P.J. Linckens	Analist, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen
Prof. mr. dr. L.M. Moerings	Hoogleraar Penologie, Universiteit Leiden, Instituut voor Strafrecht & Criminologie
Mw. J.E. van 't Riet MSc	Beleidsmedewerker, Ministerie van Veiligheid en Justitie, directie Sanctie en Preventiebeleid
Dr. G. Suurmond	Beleidsadviseur, Openbaar Ministerie, Parket-Generaal

Bijlage 2 Klankbordgroep

Voorzitter

Dhr. prof. dr. A.P. Verhoeff	Bijzonder hoogleraar Grote stad en gezondheidszorg, Afdeling Sociologie en Antropologie, Universiteit van Amsterdam; hoofd cluster Epidemiologie & Gezondheidsbevordering, GGD Amsterdam

Leden

Mw. drs. V. Jaberi	Beleidsmedewerker Afdeling Jeugdbescherming, Directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Veiligheid en Justitie
Mw. S.G. van der Lubbe	Beleidsmedewerker Afdeling Jeugdbescherming, Directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Mw. E. Warlich	beleidsmedewerker Reclassering Nederland
Mw. mr. J. ten Hoope	plaatsvervangend hoofdofficier en landelijke portefeuillehouder jeugd, gezin en zeden, Openbaar Ministerie
Dhr. E. Lenting	Landelijk beleidscoordinator huiselijk geweld, Nationale Politie
Dr. H.C.J. van der Veen	Projectbegeleider Extern Wetenschappelijke Betrekkingen, WODC

Tabel B1 In de OBJD voorkomende wetsartikelen bij huiselijk geweld over de periode 2007-2011

Type HG	Wetsartikel	Omschrijving	Cohort Straf-dreiging (jaren)	2007 N	2008 N	2009 N	2010 N	2011 N	Totaal N	%
Bedreiging	SR 138a/2*	Bedreiging	2,0				1		1	0,0
	SR 285/1*	Bedreiging met openlijk geweld, misdrijf etc.	2,0	1.386	2.103	1.942	1.691	1.749	8.871	17,5
	SR 285/2*	Bedreiging schriftelijk	4,0	1	3	2	1	5	12	0,0
	SR 285/4*	Bedreiging met het oogmerk om een terroristisch misdrijf voor te bereiden of gemakkelijk te maken	2,7				1		1	0,0
	SR 285a*	Bedreiging aflegging verklaring	4,0				1		1	0,0
Totaal bedreiging:				1.387	2.106	1.944	1.695	1.754	8.886	17,5
Belaging	SR 285b/1*	Belaging		133	252	216	170	200	971	1,9
Lichamelijk	SR 287*	Doodslag	15,0	78	126	103	83	62	452	0,9
	SR 288	Doodslag t.g.v. strafbaar feit	30,0			1			1	0,0
	SR 289*	Moord	30,0	22	38	26	20	37	143	0,3
	SR 300/1*	Mishandeling	3,0	3.840	6.077	5.908	4.954	5.289	26.068	51,3
	SR 300/2*	Mishandeling + zwaar lichamelijk letsel	4,0	21	43	30	21	24	139	0,3
	SR 301/1	Mishandeling met voorbedachten rade	4,0	3	7	3	8	12	33	0,1
	SR 302/1*	Zware mishandeling(opzettelijk)	8,0	330	436	411	281	253	1.711	3,4
	SR 303/1*	Zware mishandeling met voorbedachten rade	12,0	1			3	4	8	0,0
	SR 304/1*	Mishandeling ten aanzien van de schuldige die het misdrijf begaat tegen zijn moeder, zijn vader tot wie hij in familierechtelijke betrekking staat, zijn echtgenoot, zijn levensgezel, zijn kind, een kind over wie hij het gezag uitoefent of een kind dat hij verzorgt of opvoedt als behorend tot zijn gezin;	2,7	212	1.763	2.291	2.181	2.827	9.274	18,2
	SR 304/2*	Mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening;	2,7		1	1	1	1	4	0,0
	SR 307/1	Dood door schuld	2,0					1	1	0,0

Type HG	Wetsartikel	Omschrijving	Cohort Straf-dreiging (jaren)	2007 N	2008 N	2009 N	2010 N	2011 N	Totaal N	%
	SR 307/2	Dood door schuld door roekeloosheid	4,0			1			1	0,0
	SR 308/1	Zwaar lichamelijk letsel door schuld	1,0		1				1	0,0
Totaal lichamelijk:				4.507	8.492	8.775	7.552	8.510	37.836	74,5
Psychisch	SR 138/1*	Huisvredebreuk - erfvredebreuk	1,0	6	5	8	12	18	49	0,1
	SR 141/1	Openlijke geweldpleging in vereniging	4,5	2		1	1		4	0,0
	SR 141/2	Openlijke geweldpleging in vereniging	6,0			1			1	0,0
	SR 157/1	Opzettelijk veroorzaken brand/ontploffing/ overstroming	12,0			1			1	0,0
	SR 157/2	Opzettelijk veroorzaken brand/ontploffing/ overstroming en levensgevaar voor een ander	15,0			1			1	0,0
	SR 255*	Iemand in hulpeloze toestand brengen / laten	2,0			1			1	0,0
	SR 257/1*	Iemand tot wiens onderhoud verdachte ver-plicht is in hulpeloze toestand brengen of laten, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend	7,5							
	SR 257/2*	Iemand tot wiens onderhoud verdachte ver-plicht is in hulpeloze toestand brengen of laten, de dood ten gevolge hebbend	9,0							
	SR 261/1	Smaad	0,5				2		2	0,0
	SR 261/2	Smaad d.m.v. geschrift, afbeeldingen etc.	1,0				2	2	4	0,0
	SR 262/1	Laster	2,0				1		1	0,0
	SR 266/1	Eenvoudige belediging	0,2	1	3	7	10	20	41	0,1
	SR 267/2	Belediging van een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening;	0,3				1		1	0,0
	SR 273a	Werkzaam persoon neemt kennis van toe-vertrouwde brief	1,5		3	1	1		5	0,0
	SR 273f	Mensenhandel	12,0	2	3	4	16	9	34	0,1
	SR 279/1	Minderjarige onttrekken aan gezag	6,0	10	14	12		8	44	0,1
	SR 279/2	Lid 1 + list(dreiging) geweld is gebezigd	9,0	3	9	6	6	4	28	0,1

Type HG	Wetsartikel	Omschrijving	Cohort Straf-dreiging (jaren)	2007 N	2008 N	2009 N	2010 N	2011 N	Totaal N	%
	SR 282/1*	Opzettelijke vrijheidsberoving/plaatsver-schaffing	8,0	45	72	52	33	35	237	0,5
	SR 282/2*	Opzettelijke vrijheidsberoving met zwaar lichamelijk letsel	9,0		1				1	0,0
	SR 282a/1*	Gijzeling/plaatsverschaffing	15,0	1	9				10	0,0
	SR 284/1*	Afpersing/chantage	2,0	6	8	9	5	3	31	0,1
	SR 310	Diefstal	4,0		3		2	2	7	0,0
	SR 311/1	Diefstal d.m.v. braak, verbreking, inklimming, etc.	6,0		2			1	3	0,0
	SR 312/1	Diefstal met (dreiging)geweld tegen personen	9,0				1		1	0,0
	SR 317/1	Afpersing	9,0		2	3	1		6	0,0
	SR 350/1*	Opzettelijke vernieling/beschadiging andermans goed	2,0	7	29	56	83	80	255	0,5
	WTH 11.1*	Overtreding huisverbod	2,0			1	5	5	11	0,0
	GWD 36/1	Dierenmishandeling	0,0		1		1		2	0,0
Totaal psychisch:				83	163	164	182	187	779	1,5
Seksueel	SR 242*	Verkrachting	12,0				1		1	0,0
	SR 243*	Gemeenschap met een bewusteloze of onmachtige	8,0							
	SR 244	Gemeenschap met persoon jonger dan 12 jaar	12,0		1			1	2	0,0
	SR 246*	Feitelijke aanranding der eerbaarheid	8,0							
Totaal seksueel:				0	1	0	1	1	3	0,0
Totaal**				**6.539**	**11.620**	**11.653**	**9.997**	**11.011**	**50.820**	**100**

* Mogelijke strafbepalingen bij huiselijk geweld (bron: BZK, 2010).

** Aantal feiten met betreffende wetsartikel per cohort jaar.

Bijlage 4 Algemene recidive uitgesplitst naar achtergrondkenmerken

Tabel B2 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive onder vervolgde plegers van huiselijk geweld; naar persoonskenmerken

	2007	2008	2009	2010	2011
N	4.765	7.349	7.041	5.975	6.519
Sekse					
Man	38,1	35,9	34,8	34,4	34,5
Vrouw	20,6	13,8	15,7	18,3	18,9
Leeftijd					
12-17 jaar	49,4	41,6	46,9	49,6	42,3
18-24 jaar	46,7	46,1	42,2	42,9	45,4
25-29 jaar	41,4	39,5	39,9	36,3	40,9
30-39 jaar	38,2	36,4	33,5	33,9	32,0
40-49 jaar	28,7	25,9	26,5	26,7	26,6
50 jaar of ouder	23,0	15,7	18,1	16,9	17,7
Geboorteland					
Nederland	37,3	34,7	34,2	33,9	34,3
Marokko	37,8	30,0	29,2	29,9	32,4
Nederlandse Antillen/Aruba	59,0	48,0	45,9	45,4	48,1
Suriname	33,9	36,7	35,2	32,4	32,1
Turkije	29,6	28,5	21,8	22,7	22,1
Overige westers	26,3	26,7	27,0	27,1	27,0
Overige niet-westers	30,0	26,8	26,4	29,4	25,8
Strafrechtelijk verleden					
0 eerdere contacten	18,2	15,4	15,9	14,8	13,4
1-2 eerdere contacten	29,6	28,4	25,6	27,2	27,1
3-4 eerdere contacten	42,6	37,1	33,4	35,8	34,5
5-10 eerdere contacten	51,6	48,2	46,9	43,0	48,5
11-19 eerdere contacten	62,9	56,4	58,7	56,9	55,6
20 of meer eerdere contacten	73,9	70,4	64,8	65,8	67,2
Leeftijd 1e strafzaak					
12-17 jaar	53,1	49,5	49,1	48,4	49,7
18-24 jaar	39,0	37,5	34,0	34,1	35,7
25-29 jaar	31,2	25,7	25,4	25,6	25,7
30-39 jaar	24,0	22,6	21,2	19,1	18,7
40-49 jaar	14,9	12,4	15,0	14,8	12,2
50 jaar of ouder	15,0	7,8	7,3	9,1	10,0

Tabel B3 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive onder vervolgde plegers van huiselijk geweld; naar zaakkenmerken

	2007	2008	2009	2010	2011
N	4.765	7.349	7.041	5.975	6.519
Zwaarste type delict in de uitgangszaak*					
Geweld	34,7	32,0	31,0	31,6	31,5
Zeden	28,0	30,6	33,3	45,1	#
Vermogen met geweld	82,1	60,3	71,9	54,3	64,1
Vermogen zonder geweld	63,4	61,5	60,5	57,0	58,4
Vernieling	50,0	49,7	53,3	40,1	45,7
Drugs	58,6	52,2	41,0	56,0	65,6
Verkeer	#**	#	#	#	#
Overig	38,8	39,9	40,5	37,5	39,8
Type huiselijk gewelddelict*					
Lichamelijk					
Misdrijven tegen het leven	28,0	23,3	23,6	19,7	19,3
Zware mishandeling	42,0	38,0	39,4	32,5	36,2
Eenvoudige mishandeling	34,9	33,0	31,7	31,1	31,8
Bedreiging	43,1	38,3	37,8	42,8	38,6
Belaging	34,3	29,8	27,0	27,3	29,7
*Psychisch geweld****	34,4	39,8	47,0	38,9	41,9
Zwaarste afdoening					
Maatregel	20,7	20,6	24,5	19,2	25,9
Onvoorw. vrijheidsstraf >= 6 mnd	55,1	55,2	52,4	51,8	55,1
Onvoorw. vrijheidsstraf <6 mnd	60,5	54,6	54,4	54,7	55,3
Leerstraf	33,7	28,5	30,8	25,7	28,6
Werkstraf	37,5	34,1	33,2	34,4	35,1
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	36,6	36,5	36,5	33,7	43,3
Geldstraf	23,1	22,9	22,4	19,1	25,9
Beleidssepot	26,1	23,6	20,7	20,2	20,1
Transactie overig	13,0	14,3	16,5	17,6	22,4
Arrondissement					
Den Bosch	32,9	33,1	32,9	32,8	33,4
Breda	37,9	33,7	33,9	34,2	34,2
Maastricht	26,8	28,4	32,1	30,6	35,4
Roermond	33,3	35,0	26,3	29,5	30,5
Arnhem	38,9	33,8	39,2	45,7	30,0
Zutphen	37,5	29,7	39,2	27,1	36,0
Zwolle-Lelystad	35,7	36,3	33,8	34,9	34,0
Almelo	44,1	30,2	30,2	34,3	30,7
Den Haag	38,9	34,7	30,2	32,3	34,4
Rotterdam	39,7	36,8	36,6	35,4	33,6
Dordrecht	52,3	36,2	36,6	29,5	30,7
Middelburg	42,9	33,9	31,0	34,1	29,6
Amsterdam	32,5	33,2	32,2	31,1	31,5
Alkmaar	35,2	33,0	32,0	35,9	29,8
Haarlem	31,7	29,3	31,4	30,1	28,3
Utrecht	41,8	38,4	37,8	31,8	34,4
Leeuwarden	44,0	36,2	33,9	34,6	36,9
Groningen	26,7	39,5	31,0	31,2	38,6
Assen	39,1	31,7	31,6	36,5	34,0

* Indien een uitgangszaak meerdere (typen) delicten betreft, is het delict waarvoor wettelijk de hoogste straf opgelegd kan worden, bepalend voor het type delict.

** N<15. Bij kleine aantallen is het beeld minder betrouwbaar. Daarom worden de recidivecijfers niet getoond.

*** Hieronder vallen o.a.: opzettelijk onttrekken van minderjarige aan wettelijk gezag, afpersing/chantage, huisvredebreuk, belediging en mensenhandel.

Bijlage 5 Multivariate analyse Wet tijdelijk huisverbod

Tabel B4 Multipele Cox regressie van de prevalentie van algemene recidive op achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld met of zonder huisverbod

Achtergrondkenmerk	e^{β}	Li 95% BI	Re 95% BI	p
Leeftijd	0,95	0,92	0,98	0,00*
Leeftijd 1e strafzaak	0.98	0,94	1,03	0,51
Geboorteland (Nederland)	0,75	0,42	1,33	0,32
Aantal eerdere justitiecontacten	1,13	1,04	1,24	0,01**
Strafrechtelijk traject (nee)	1,00	0,99	1,01	0,96
Groep (controlegroep)	0,87	0,53	1,42	0,57

* p<0,05

** p<0,01

Tabel B5 Multipele Cox regressie van de prevalentie van ernstige recidive op achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld met of zonder huisverbod

Achtergrondkenmerk	e^{β}	Li 95% BI	Re 95% BI	p
Leeftijd	0,95	0,91	0,99	0,01*
Leeftijd 1e strafzaak	0,96	0,91	1,02	0,21
Geboorteland (Nederland)	0,89	0,49	1,64	0,72
Aantal eerdere justitiecontacten	1,09	0,99	1,21	0,07
Strafrechtelijk traject (nee)	1,00	0,99	1,02	0,75
Groep (controlegroep)	1,16	0,66	2,02	0,61

* p<0,05

Tabel B6 Multipele Cox regressie van de prevalentie van zeer ernstige recidive op achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld met of zonder huisverbod

Achtergrondkenmerk	e^{β}	Li 95% BI	Re 95% BI	p
Leeftijd	0,93	0,83	1,04	0,22
Leeftijd 1e strafzaak	0,99	0,85	1,14	0,87
Geboorteland (Nederland)	4,24	0,97	18,57	0,06
Aantal eerdere justitiecontacten	1,19	0,93	1,53	0,16
Strafrechtelijk traject (nee)	0,86	0,20	3,69	0,84
Groep (controlegroep)	1,21	0,29	5,11	0,80

Bijlage 6 Bijkomende delicten in HG-zaken afgedaan in 2007-2011

Tabel B7 Bijkomende delicten in HG-zaken afgedaan in 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
N	4.765	7.349	7.041	5.975	6.519
Geweld	99,5	99,5	99,1	99,0	98,7
Zeden	0,6	0,6	0,3	0,4	0,3
Vermogen met geweld	0,8	0,8	0,9	0,8	0,5
Vermogen zonder geweld	4,5	4,5	4,4	3,9	3,3
Vernieling*	14,8	14,8	15,3	15,2	13,4
Drugs	1,1	1,1	0,9	0,9	0,9
Verkeer	0,9	0,9	0,9	0,7	0,5
Overig	5,1	5,1	5,0	4,8	4,5

* Inclusief lichte agressie en openbare orde-delicten.